Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J. Тел.: HEnderson 4-0237 УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXII. Ч. 237. ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 9-го ГРУДНЯ 1955. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, DECEMBER 9, 1955. No. 237. VOL. LXII.

КРАЇНА ОСЯГНУЛА ВЕРШОК ДОБРОБУТУ

ЧИСЛО ЗАТРУДНЕНИХ ДІЙШЛО ДО РЕКОРДОВОЇ ВИСОТИ В ЛИСТОПАДІ ЦЬОГО РОКУ; РЕКОРДОВО МАЛЕ І ЧИСЛО БЕЗРОБІТНИХ; СЕКРЕТАР ТОРГІВЛІ ВІКС ПЕРЕДБАЧАЄ ДАЛЬШИЙ РІСТ ЕКОНОМІКИ В 1956 РОЦІ

Вашингтон. — Статистичні бюра департаментів торгівлі і праці повідомляють, що в листопаді цього року було рекордово високе число затруднених. Це число становило 64,807,000 осіб, отже було тільки на 54,000 менше в порівнянні з жовтнем, але треба брати до уваги, що в зимових місяцях завжди зменшується число затруднених, бо холодна й дощова погода не дозволяє працювати на полі, при будовах та при інших працях під голим небом. Число безробітних незначно збільшилося на 267,000 і виносило в листопаді 2,398,000. І те число є рекордово низьке для цього місяця. Число затруднених є на три мільйони вище в порівнянні з листопадом з попереднього року, а число безробітних є на 500 тисяч нижче в порівнянні з тим самим місяцем попереднього року. Особисті прибутки в жовтні цього року також стояли на рекордовій висоті, бо становили 309,500,000 долярів в річному відношенні, на 1,500,000,000 більше в порівнянні з вереснем цього року. Найбільше збільшились ці прибутки в ділянці платень і заробітків, бо аж на дві треті. Підприємці плянують видати на інвестиції в найближчій чверті 1956 року 31,500,000,000 долярів в річному відношенні, що також буде рекордовою, досі небувалою сумою. Ці інвестиційні видатки будуть на 1,500,000,000 долярів більші в порівнянні з останньою чвертю 1955 року. Хоч в фармерстві число затруднених зменшилося, то в нефармерських підприємствах число затруднених в листопаді дійшло до рекордової висоти — 50,600,000, на 150,000 більше, як було в жовтні цього року. Це збільшення настало тому, що збільшилося число затруднених в автомобільній та мануфактурній промисловості. Число годин праці в тижні виносить 41,2, на 6 мінут більше як в попередньому місяці. Секретар торгівлі Сінклер Вікс промовляв на відкритті зборів Крайового Товариства Продуцентів в Ню Йорку і заявив, що економічна активність в ЗДА в першій половині 1956 року буде далі зростати і осягне нові рекорди. Своє твердження основував Вікс на тому, що приватні підприємства визначили великі суми на інвестиції в своїх промислах на найближчий 1956 рік. Ці інвестиційні суми є на 12 відсотків більші в порівнянні з 1955 роком. Вікс висловився оптимістично і про другу половину 1956 року.

Губернатор Джансон обороняє пливку допомогу фармерам

Ню Йорк, Н. И. — Губернатор стейту Вермонт Джозеф Б. Джансон заявив на зборах Крайового Республіканського Клюбу в Ню Йорку, що це — „чиста неправда" немовбито пливка допомога фармерам не сповнила свого завдання. На доказ свого твердження він навів факт, що молочарні в стейтах Нової Англії добре розвиваються, хоч дістають зменшену допомогу на підтримку цін молочних продуктів. Губернатор Джансон твердив, що більшість фармерів стейту Вармонт противиться тривкій допомозі і заявляється за пливку допомогу, яку ухвалив Конґрес на пропозицію секретаря рільництва Езри Тефта Бенсона. З похвалою висловившись про уряд президента Айзенгавера за те, що він втримує мир у світі та добробут в ЗДА, Джансон перестерігав, що ця країна знову матиме мільйони безробітних, якщо демократам вдасться виграти вибори та встановити свою адміністрацію. Перемога демократів — сказав він, знищить довір'я підприємців і спричинить затримку в продукції.

Гаґерті уїдливо критикує Гарримана

Ґеттисбурґ, Па. — Секретар Білого Дому Джеймс С. Гаґерті з сарказмом критикував нюйоркського губернатора Аверелла Гарримана, дивуючися, що він дозволяє висувати себе як кандидата на президента провідникові Таммані Голл. „Це перший раз в історії цієї країни, по скільки мені відомо, що Таммані Голл визначає когось на таке високе становище, як кандидат на президента", — казав на пресовій конференції секретар Гаґерті. Гаґерті заявив, що це його приватна думка, і що він не знає, що про це думає Президент. Особистий секретар Білого Дому свою заяву про Гарримана відповів на промову нюйоркського губернатора, яку він виголосив на зборах АФП — КІО і в якій критикував уряд президента Айзенгавера. (Провідник Таммані Голл Кармін Де Сапіо підтримує Гарримана як демократичного кандидата на президента. Політична організація Демократичної партії „Таммані Голл" в Ню Йорку мала в минулому деякі неприємні афери, на які натякає Гаґерті).

В АМЕРИЦІ

● **Під час військових маневрів у Луїзіяні,** в яких брало участь 140,000 вояків усіх родів зброї, згинули 32 вояки. В катастрофах авт і танків згинули 15 вояків, два вояки втопилися, два згинули в катастрофі гелікоптера, а інші втратили життя в інших нещасливих випадках.

● **Представник ляльковоі продукції ЗДА** повідомляє, що цього року передбачається продати ляльок на суму 1,250,000,000 долярів, що буде новим рекордом в порівнянні з попередніми роками. Перед Різдвом і Новим Роком цього товару призначеного для дітей, продають найбільше.

● **У Монтґомері,** Алабама, 4,000 негрів вирішили не користуватися міськими автобусами, поки управа автобусової лінії не скасує расової дискримінації.

● **У Ленкестері, Па.,** захворіло на черевний тиф 75 дітей у віці від чотирьох місяців до дев'ятьох років. Гадають, що заразки цієї недуги були в молоці, і уряд здоров'я наказав закрити одну з молочарень. Зарядили щеплення проти тифу.

● **Айзенгавер** — перший американський президент, який має дозвіл керувати літаком. Цивільна Повітряна Служба Найменувала його своїм почесним членом.

● **Кузен бувшого президента** Геррі С. Трумана, генерал-майор Ралф Е. Труман захворів на частинний параліч в Спрінґфілді, Мо. Він має 76 років і відмовився йти до шпиталю.

● **Кардинал** Френсіс Спеллман із Ню Йорку, який недавно вернувся з Ґренляндії і Лябрадору, 16 грудня відлітає до Аляски, щоб звідтам почати обслуговувати американських вояків, які стоять на Алясці, в Японії, Кореї, на Формозі і Філіпінах. Це вже п'яті Різдвяні Свята проведе кардинал Спеллман між американськими вояками закордоном.

● Під час цьогорічного полювання на оленів в Нюйоркському стейті згинули 12 осіб. Один ловець згинув, упавши з скелі, трьох осіб застрелили інші мисливці, прийнявши за оленів, а решта згинули в інших випадках. Чотири жертви цих ловів мали по 16 років.

● **Командант** Стратегічної Летунської Команди генерал К. Е. ЛеМей заявив, що тільки летунська перевага ЗДА може втримати мир у світі. Летунська перевага цієї країни може не допустити до війни, а якби аґресор і почав нову війну, то сильне летунство допоможе її виграти.

ПРЕЗИДЕНТ РАДИТЬ НАД ГОСПОДАРСЬКИМИ СПРАВАМИ

Президент Айзенгавер після конференції з своїми господарськими дорадниками в Ґеттисбурґу. Відбулася ця конференція 7 грудня ц. р. в річницю японського нападу на Пірл Гарбор.

Дружина Президента помагає сліпому подружжю

Ґеттисбурґ, Па. — Дружина президента Айзенгавера довідалася, що недалеко фарми, де вона мешкає з чоловіком, поселилося сліпе подружжя: Роберт і Бетті Джансон. Роберт втратив зір під час останньої війни, а Бетті сліпа від народження. Вона познайомилася з Робертом у військовому шпиталі в Велі Фордж і пізніше з ним одружилася. Це подружжя жило в Филаделфії, а недавно замешкало в Ґеттисбурґу, де вирішили вести курячу фарму. Пані Айзенгавер рішила в них постійно купувати яйця. Тим часом подружжя змінило свій плян і тепер продукує килимки. Секретарка пані Айзенгавер Джейн МекКафрі купила у подружжя Джансон три килимки, а пані Айзенгавер — аж сім. Подружжя Джансон дуже вдоволене, що їхнє підприємство добре розвивається.

40-особовий турбіновий гелікоптер

Филаделфія. — На Міжнародньому Летовищі в Филаделфії демонстрували перед 300 військовими і промисловими фахівцями новий гелікоптер УН-16А, який може перевозити 40 пасажирів. Цей найбільший в світі турбо-моторовий гелікоптер важить 6 тон. Його сконструювала Корпорація „Пясецкі", а турбіни збудувала Корпорація Дженерал Моторс. Директор Корпорації „Пясецкі" Дон Р. Берлін заявив на прийнятті після цього показу, що новий гелікоптер, хоч і є дуже великий та важкий, але може летіти зі швидкістю 166 миль на годину. (Дотеперішня офіційна швидкість гелікоптерів — 156 миль на годину).

Наради ЗУАДК в Ню Йорку в справі „Коляди"

Ню Йорк. — Збіркова акція різдвяної „Коляди", що — разом з великодньою „Писанкою" — має забезпечити фінансову базу для широкої і багатобічної праці Суспільної Служби Злученого Українського Допомогового Комітету, була предметом окремих нарад 2-го Відділу ЗУАДК в Ню Йорку минулої середи, 7-го грудня, ввечорі. В нарадах, якими проводила голова Відділу пані Іванна Бенцаль, взяли участь, крім голови ЗУАДК д-ра Вол. Галана, екзекутивного директора п. В. Мудрого та членів і діячів Відділу та запрошених громадян, теж місцеві члени Контрольної Комісії і Дирекційної Ради ЗУАДК: ген. Ол. Загродський, ред. Ів. Кедрин, пані К. Пелешок, п. Д. Галичин, ред. А. Драган і п. Р. Шраменко. На нарадах з'ясовано великі фінансові потреби ЗУАДК і його величезні допомогові та переселенчі можливості, якщо він матиме відповідну фінансову базу, і основно обговорено збіркову акцію „Коляди" в країні і в першу чергу в метрополітальній окрузі. Всі учасники підкреслювали потребу масової участи громадянства в тій збірковій акції, зокрема участи молоді і її організацій. Окрему увагу звернено на це, що всі пожертви на ЗУАДК є вільні від державного податку і саме щедрі пожертви на „Коляду" для ЗУАДК з початком нового року можуть пригодитись кожному громадянинові в його податкових зіставленнях.

Совєтський архиєпископ обіцяє клопотатися, щоб московський синод звільнив ...Митрополита Сліпого

Торонто. — Аґенція „Ассосієйтед Пресс" подала вістку, що совєтський архиєпископ Борис, який з групою совєтських православних достойників відбуває тепер поїздку по Канаді, обіцяв передати православному синодові в Москві прохання про звільнення з ув'язнення українського греко-католицького митрополита Сліпого. Цього прохання, переданого йому листом, архиєпископ мав вислухати „з зацікавленням і турботою". Неназвані автори звернулися до Бориса, щоб він переговорював в справі звільнення голови Української Греко-Католицької Церкви Йосифа Сліпого, митрополита Галича, архиєпископа Львова та єпископа Кам'янця на Поділлі. Митрополит Сліпий був засуджений на 8 років ув'язнення за протисовєтську діяльність, але, не зважаючи на те, що реченець його ув'язнення минув, він досі перебуває в концентраційному таборі. З проханням про звільнення митрополита Сліпого мали звернутися до Бориса неназвані офіційні представники Української Греко-Католицької Церкви в Канаді. Борис обіцяв передати цю справу під розгляд свого синоду зараз після свого повороту до Москви 18 грудня ц. р. Повідомлення „Ассосієйтед Пресс" передали теж деякі американські газети, між ними „Ню Йорк Таймс", і з нього виходить, що децидує про ув'язнення українських церковних достойників синод Русскої Православної Церкви в Москві.

Об'єднані Нації не всилі вибрати Раду Безпеки

Об'єднані Нації. — Об'єднані Нації мають поважну трудність з розв'язанням справи, яка має радше формальний характер, торкаючись внутрішнього терену тієї установи. Цією справою є вибір 11-го члена Ради Безпеки. 29-те з черги голосування принесло 29 голосів Філіпінам і 25 голосів Юґославії, при чому все ще ніхто з них не всилі дістати потрібних двох третин голосів Генеральної Ассамблеї. Мандати теперішньої Ради Безпеки вигасають 31-го грудня ц. р., так, що може скластись ситуація, що Рада Безпеки буде некомплетна, маючи тільки 10, замість 11 членів. Президент ОН Хозе Маза заповів, що він скличе „безконечне" засідання, яке триватиме так довго, поки остаточно якесь голосування не дасть одному з кандидатів потрібної більшости. Виринула можливість компромісової кандидатури, але покищо і Філіпіни і Юґославія не зрікаються кандидувати далі.

Таємничий вибух убив у Франкфурті 25 осіб

Франкфурт. — Над ранком, у середу 7 грудня ц. р. таємничий вибух висадив в повітря 4-поверховий мешкальний дім в середмісті Франкфурту й похоронив під його руїнами 25 його мешканців, між ними семеро дітей. 7 осіб врятувались. Вибух, що його чути було в промені 10-х кілометрів, стався в моменті, коли ще всі спали, о год. 5.40 ранком. Німецька поліція не виключає, що це була сильна бомба, підложена з політичних причин. Власником того дому був 58-літній інженер Матіяс Стенцель, словацький політичний еміґрант, який дістав німецьке громадянство. Пригадують, що 10 липня ц. р. у Мюнхені згинув словацький політичний еміґрант, колишній міністер Матус Чернак від вибуху бомби, що її прислано йому в пакунку, при чому надано її якраз у Франкфурті. Вбивника не знайшли. Не виключають також можливости, що це вибухла „сліпа" бомба, яка захоронилась з часів останньої війни під фундаментами дому. Поліція переводить слідство.

В Австралії кипить передвиборча кампанія

Мельборн, Австралія. — В найближчу суботу відбудуться в Австралії парляментські вибори, при чому мають вибрати в них всіх 121 членів нижчої палати парляменту й половини вищої палати, себто 30 сенаторів. Двопартійна система відповідає англійським партіям консервативній і соціялістичній, при чому головна передвиборча боротьба ведеться поміж теперішнім прем'єром Робертом Мензісом і головою опозиційних соціялістів — Гербертом Іваттом. Цікаво, що тлом тієї боротьби є афера колишнього совєтського шпигуна Владіміра Петрова, формально другого секретаря совєтської амбасади в Австралії, який в квітні 1951 року втік до австралійської поліції і передав їй масу різних совєтських документів. — Покликана для розгляду совєтської шпигунської діяльности в Австралії окрема королівська Комісія ствердила, що одним із совєтських інформаторів був близький співробітник Іватта. Той останній, замість приєднатися до загальної опінії у справі тієї шпигунської афери, почав оспорювати звідомлення Королівської Комісії та написав до Молотова, запитуючи його належно про правдивість предложених Петровим документів. Очевидно, що Молотов назвав їх „фальсифікаціями", що і твердив Іватт. Те листування Іватта з Молотовим заскочило й збентежило самих соціялістів, співпартійців Іватта.

Іран відкинув протест Совєтів

Тегеран. — Іран відкинув протест Совєтів проти приступлення Ірану до т. зв. Баґдадського пакту, себто військово - політичного союзу з Англією, Туреччиною, Іраком і Пакістаном. Іран — кажеться в його відповіді Совєтам — є суверенною державою і має право робити такі союзи, які він уважає відповідними і корисними для своєї країни. Приналежність до Баґдадського союзу має на цілі запевнити Іронові безпеку і добробут і тому совєтський протест є вмішуванням у внутрішні справи Ірану. Водночас Іран пригадує Совєтам, що нічого їм турбуватися тим, чи суверенність Ірану не буде загрожена приналежністю до якогось пакту, бо в недавньому минулому Совєти не дуже рахувалися з тою сузеренністю. Іранська нота пригадує, що в 1941 році совєтські війська вмаршували до Ірану без ніякої провокації збоку Ірану і без ніякої потреби.

В Арґентині зліквідовано нову спробу державного перевороту

Буенос Айрес. — Арґентинська поліція мала зліквідувати першу змову для повалення тимчасового уряду, очолюваного генералом Арамбуру. У зв'язку з розкриттям цієї змови ув'язнено на протязі останніх трьох днів кільканадцятьох високих офіцерів і цивільних осіб, між ними ген. Ґектора Равіольо Авдічіо, колишнього команданта військових гірських з'єднань в Куйо, території, що охоплює північно - західні арґентинські провінції — Сан Хуан, Мендоза і Сальта. Крім нього ув'язнено теж полк. Ресса, колишнього директора військової школи в Мендозі. Осередком і головною кватирою змовників мало бути згадане місто Мендоза. Крім військовиків ув'язнено багато цивільних осіб „крайнє правого напрямку". Всі вони змовлялися і діяли проти „державної безпеки". Здогадуються, що саме у зв'язку з цією змовою виступали недовно представники тимчасового уряду міністер армії ген. Арана і міністер фльоти адм. Гартунґ із промовами, в яких визначували найосновнішим завданням перевиховання офіцерського складу армії в дусі демократії, свободи і республіканської форми правління.

В Бразилії усунено генерального інспектора фльоти адмірала Содре

Ріо де Жанейро. — Діючий президент Бразилії Нереу Рамос опублікував окремий декрет про звільнення адмірала Бенджамина Содре із його його становища генерального інспектора фльоти. Ніяких причин звільнення в декреті не подано, але в політичних колах переконані, що це кара за виступ деяких адміралів з критикою теперішнього бразилійського уряду. В обіжнику розісланому до всіх командантів фльоти, вони назвали усунення діючого президента Люза і конституційного президента Кафе Фільо протизаконним актом деяких командантів армії, із яким не можна погодитися. Солідаризувався із думками, висловленими в цьому обіжнику, адмірал Содре, за що його й усунено. Водночас подають із Бразилії, що там загострено пресову цензуру і редактори мають радитися з офіційними цензорами про те, що можна друкувати і що ні.

ПОЛІТИЧНА КОМІСІЯ ОН ПОРУЧАЄ ПРИЙНЯТИ НОВИХ 18 ЧЛЕНІВ

Об'єднані Нації. — Справа прийняття нових членів до Об'єднаних Націй поступила значно вперед, коли 52 держави-члени Політичної Комісії, яка складається з усіх членів Об'єднаних Націй і тільки своїми спеціяльними компетенціями різниться від Генеральної Асамблеї, прийняли резолюцію, що поручає прийняти 18 нових членів до Об'єднаних Націй. Проти тієї резолюції голосували тільки дві держави — Національний Китай і Куба, а 5 держав стрималися: З'єдинені Держави, Франція, Бельгія, Греція і Ізраїль. Південна Африка була відсутня. Згоду на прийняття нових членів мусить дати ще Рада Безпеки. Представник Національного Китаю, одної із 5-ти держав, які мають права „вета", заповів був 29 листопада ц. р., що він спротивиться прийняттю 5-х сателітських держав, особливо Зовнішньої Монголії. З'єдинені Держави стоять на становищі, що ніхто в Раді Безпеки взагалі не повинен зловживати правом „вета" у справах прийняття нових членів, якщо за прийняттям даних членів є більшість в Об'єднаних Націях. Тому З'єдинені Держави злагіднили своє первісне строго опозиційне становище супроти вимоги Совєтського Союзу, щоб обов'язково прийняти Зовнішню Монголію. Тому, що Совєти поставили справу руба: „або всі 18, або ніхто", то не прийняття будь-котрої із 5-х сателітських держав викликало б автоматично нове „вето" Совєтів і унеможливило б взагалі прийняття будь-кого. Між отими 18 новими членами є: 5 сателітських держав — Мадярщина, Болгарія, Румунія, Альбанія і Зовнішня Монголія, та 13 вільних держав — Італія, Ірляндія, Ляос, Камбоджа, Лібія, Йорданія, Цейлон, Непаль, Австрія, Фінляндія, Портуґалія, Еспанія і Японія. Тепер усе ще йдуть закулісові переговори з представником Національного Китаю д-ром Тсіянґом. За часописними інформаціями, він буцім то вже погодився не закладати свого „вета" під умовою, що справа допущення комуністичного Китаю до Об'єднаних Націй не буде вирішена перед 1957 роком. Щоб поладнати цю найважнішу справу теперішньої сесії Об'єднаних Націй, рішено продовжити осінню сесію до 16 грудня ц. р. Об'єднані Нації мали роз'їхатись на Різдв'яні ферії з кінцем цього тижня. Величезна більшість членів ОН висловилась проти суґестії національ-китайського репрезентанта, щоб відложити цю справу до січня-лютого наступного року й уможливити йому таким чином поїхати особисто на Формозу та переконати свій уряд — залишити опозицію проти прийняття Зовнішньої Монголії. Тому Рада Безпеки зійдеться з початком наступного тижня. Західні держави хочуть мерщій прийняти до ОН Італію, Японію, Еспанію, Портуґалію, Ляос і Камбоджу, які відомі з свого антикомуністичного обличчя та зрівноважать, а то й переважать збільшені комуністичні впливи в Об'єднаних Націях, коли теперішній комуністичний бльок побільшиться із 5 до 10 держав.

Клемент Етлі зрікся головства в Партії Праці

Лондон. — 73-літній голова англійської соціялістичної Партії Праці Клемент Етлі, колишній англійський прем'єр і офіційний лідер „опозиції Її Королівської Величности", про якого бажання зректися цих становищ ми вже вчора повідомляли, зголосив своє зречення швидше, як сподівалися. В середу 7 грудня ц. р., на короткому засіданні соціялістичних членів англійського парляменту, Етлі, без ніякого вступу й ніякої промови, відчитав коротеньку заяву про своє зречення та просив негайно вибрати його наступника. Кількох найчільніших членів партії виголосили короткі промови, славлячи заслуги Етлі для партії і держави. Прем'єр Іден виголосить у честь Етлі відповідну промову на найближчому засіданні парляменту. Етлі зрікся вже свого посольського мандату. Королева Єлисавета оприлюднила признання йому титулу графа („ерль") з членством у палаті лордів. Етлі ще не заявився, чи він приймає цей титул і місце в палаті лордів. Пригадують, що Черчил відмовився від такої самої пропозиції і волів залишитись ще в палаті громад. Є три найповажніші кандидати до становища голови Партії Праці, який став би автоматично прем'єром на випадок виборчої перемоги тієї партії. Найбільше шансів має 49-літній Ю. Ґейтскелл, колишній канцлер скарбу в уряді Партії Праці та партійний скарбник, чільний юнійний діяч. Герберт Моррісон, теперішній заступник голови партії й колишній міністер закордонних справ, не має великих шансів з уваги на свій поважний вік 67 років, а Еньюрин Бевен, скомпромітований своїми надто совєтофільськими нахилами і ворожістю до З'єдинених Держав. Без уваги на те, хто стане наступником Етлі, в Партії Праці — коментують англомовні часописи — не стане авторитету, що його мав Клемент Етлі, й тому ще довго будуть там хиткі відносини.

В СВІТІ

● **Вітторіо Муссоліні,** син колишнього італійського диктатора Беніта Муссоліні, розкрив у своїй статті, яка появилася в журналі „Темпо" в Міляно, що президент Френклін Делано Рузвелт запросив був Муссоліні в 1937 році на зустріч на кораблі. Це запрошення Рузвелт передав через названого сина Муссоліні, коли той був гостем у Білому Домі 11 жовтня 1947 року. Беніто Муссоліні не прийняв запрошення.

● **Гергард Айзлер,** німецький комуніст, що займався шпигунством в ЗДА і втік перед арештуванням його до Східньої Німеччини, а три роки тому був „вичищений" своїми партійними вождями, появився знову на овиді. Комуністична преса повідомила, що він промовляв на масовому зібранні німецької комуністичної молоді. Айзлер був якийсь час шефом східньо-німецької пропаґанди.

● **Совєтська книгарня** в Каїро, відкрита для цілей совєтської „культурної пропаґанди", видає масово твори московських письменників, а також підручники історії і всякі інші книжки про СССР — в англійських, французьких і єгипетських перекладах. Недавно приїздили до Єгипту совєтські артисти театру й балету та совєтські футболісти.

● **На дорогах Англії** минулого року в автомобільних катастрофах згинуло 5,010 і ранено 57,201 осіб, не рахуючи понад сотню тисяч легко ранених. У порівнянні з 1953 роком кількість автомобільних катастроф в Англії зросла на 1%.

● **Об'єднані Нації** звертаються до урядів всіх країн світу із закликом не обстрілювати пасажирських і вантажних літаків, що з будь-яких причин заблукають на чужу територію. Цю резолюцію ОН зголосив Ізраїль у зв'язку з трагічними наслідками обстрілювання болгарами ізраїльського пасажирського літака 27 липня ц. р. Сирія пригадала при цій нагоді про обстрілювання жидами сирійського пасажирського літака над Середземним морем.

● **Іван Овчінніков,** 26-літній лейтенант совєтської армії, з танкової частини, стаціонованої в Штансдорфі, втік до Західнього Берліну в уніформі, але без зброї, і просив признати йому право азилю. Його перевезли літаком до Західньої Німеччини для допитів.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3. 1917 authorized July 31, 1918.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

НА СТОРОЖІ МИРУ І БЕЗПЕКИ

З поверненням „холодної війни" та відновленням старих і створенням нових „запальних місць" у міжнародній політиці, збільшилось загальне заінтересування можливостями вдержання миру та відповідної оборони на випадок, якщо нова світова війна таки розгориться. Як виглядає теперішня політична ситуація і які можливості миру і оборони?

Загальне політичне положення — погане й далі погіршується, хоч і не доконче безнадійне. Не добившись успіху своїми підступними усмішками, Кремль відновив і розпалює холодну війну. Відвідини Булганіна і Хрущова в азійських країнах мають виразну мету: здобути собі опінію не опанованих ще большевизмом азійських народів, збуджуючи і загострюючи рівночасно їхнє наставлення проти Заходу. Підсилилась совєтська кампанія і совєтські інтриги також на Близькому Сході, а в останньому часі підступна совєтська тактика створила дуже загрозливе положення в Берліні. Політичні й стратегічні знавці підозрівають, що Кремль хоче за всяку ціну не допустити до вирішеного і започаткованого вже творення західньо-німецької армії, що саме це мали на меті недавні совєтські усмішки і що саме цю мету мають теперішні погрози. Західній світ є тепер у здогадах, чи Москва вже готова на те, щоб почати генеральну розправу нагло і несподівано, будь-якого дня.

Західні політики й дипломати намагаються всіми силами бодай зберегти проблематичний мир. До цього самого змагають і західні стратеги та полководці, але ці останні вже мусять рахуватись з дуже непевною та загрозливою дійсністю і необхідністю зустрічі „всякої можливости". Під цим кутом дав дуже інтересні вияснення ген. Кортіс Емерсон ЛеМей, шеф такої важливої оборонної ділянки, як Стратегічне Повітряне Командування ЗДА. Свої завваги на цю тему він висловив в окремому інтервю, надрукованому у відомому журналі „Ю. С. Нюз енд Ворлд Ріпорт" на 9-го грудня.

Інтервю ген. ЛеМея є своєрідною відповіддю, вияснениям і доповненням до попередніх авторитетних повідомлень про те, що, при наявності модерної зброї з її нищівними можливостями, перший удар може бути і останній, себто, що заатакована країна чи країни можуть втратити свою не тільки відплатну, але й оборонну можливість уже після першого ворожого нападу, якщо він буде повний і несподіваний. Вияснення ген. ЛеМея, як і поставлені йому запити, зводяться в загальному до таких тверджень:

Жаден нарід у світі не хоче війни. Проте, в теперішній ситуації війна може „вибухнути сама". Перша і несподівана атака може бути рішальна, але Америка і демократичний світ ніколи з цього не скористають і не почнуть превенційної війни. Однак, її може почати Москва, якщо вона буде певна, що може таку війну виграти. Тим самим, західньому світові залишається, з одного боку, поступати так, щоб Кремль такої певности не набрав, а з другого боку — бути приготованим на випадок, якщо Кремль „помилиться" і таки поважиться на війну.

З таких міркувань американська оборона, а зокрема рішальна для оборонної і відплатної акції американська авіяція перебуває в стані воєнної поготови 24 години на добу. Пороблено і робиться всі можливі заходи, щоб недопустити до несподіваної атаки збоку ворога. Про це дбає і розвідка і всілякі технічні алярмові споруди. Все ж таки ці заходи і старання несподіваного нападу ще не виключають. Тому вжито всіх можливих заходів, щоб такий несподіваний напад, якщо б він навіть трапився, не був „останній", себто — не був рішальний. У військовому розумінні, совєтський напад почався б уже з тією хвилиною, коли совєтські літаки, навантажені бомбами, пустили б в рух свої мотори і піднеслися із своїх баз. Західня оборона могла б початися в тій самій хвилині, а західня відплата в такому часі, якого потрібно, щоб американські чи альянтські літаки або керовані ракети залетіли на совєтську територію. Стратегічне бомбардування ворожих об'єктів може тепер відбуватися з великою прецизністю незалежно від пори дня чи ночі і незалежно від погоди. При цьому один літак новою зброєю може спричинити більше знищення, ніж тисяча літаків у другій світовій війні.

Це — в загальному перспективи нової війни. Свідомість таких виглядів може бути дуже переконливим арґументом для її відвернення, але тільки в обставинах, якщо миролюбний західній світ збереже і постійно скріплюватиме свою військову і стратегічну перевагу над ворогом. І в цьому криється суть теперішньої американської політичної концепції „мир через силу". В сьогоднішніх обставинах тільки сила, готовість і можливість її використання можуть бути ґарантами миру та безпеки.

ЦІЛІ АМЕРИКАНСЬКОГО РОБІТНИЦТВА

Напередодні об'єднання двох централь американського зорганізованого світу праці — Американської Федерації Праці й Конґресу Індустріяльних Організацій — в одну, наймогутнішу у всьому світі професійну робітничу федерацію, на сторінках недільного ілюстрованого додатку „НИТаймсу" появилася стаття Джорджа Міні, раніше голови першої з названих організацій, а тепер одноголосно обраного голови спільної нової централі, про ролю, можливості і повинності зорганізованого робітництва. У цій статті знаходимо найавторитетніше пояснення питань, які цікавлять і — деякі з них — глибоко бентежать усіх тих, що стежать за американським робітничим рухом, і так чи інакше з ним пов'язані.

Передусім Міні тверезо перестерігає перед оманою, начебто формально переведене злиття двох юнійних централь вже остаточно завершилось. Формальним актом в останній понеділок щойно започатковано їх органічне злиття, яке вимагатиме ще чимало часу, терпеливости і труду. В американському зорганізованому робітничому русі існують юнії суто американського, але й інтернаціонального характеру, — існують крайові юнійні організації і коло 1,000 стейтових та льокальних відділів. Щоб усі вони були охоплені одностайною машиною, треба виготовити ще цілий ряд окремих умов, треба тісної і доброзичливої співпраці між отими різнородними юнійними організаціями і треба — часу. Міні не має сумніву, що цей процес завершиться успіхом, бо діятимуть тут ті самі арґументи, що спричинили об'єднання АФЛ і СІО. Найважніші з них такі: Американські робітники були збентежені й часто спантеличені ривалізацією юній, які — з погляду інтересів робітника — нічим істотним між собою не відрізнялися. Втримування подвійного адміністраційного апарату було зовсім недоцільним матеріяльним обтяженням рядових робітників і низових юній. Водночас величезного значення набирали спільні цілі всіх робітників: відповідальність у відношенні до цілої національно-державної економіки, заходи щодо поліпшення робітничого законодавства та зорганізоване й планове оберігання своїх основних політичних прав. До тих робітничих цілей, які подиктували об'єднання 15 мільйонів робітників в одній організації, долучилась в останньому часі ще одна цілком особлива справа: конечність приготовитись до наслідків, що їх внесе, чи пак може внести в економіку країни атомова енерґія.

Керівники американського робітництва рахуються, як із реальним фактом, з тим, що світ входить в атомову епоху з її революційним впливом на продукцію і самий процес продукції. Ці керівники не є проти промислового поступу, до якого належить, очевидно, винахід атомової енерґії та її застосування у промислі. Вони тільки вважають, що нові проблеми, які поставить ця нова атомова доба в ділянці продукції, будуть такі численні й різнородні, що з ними не зможе справитися самий лише державний апарат. Тут буде потрібна тісна співпраця й зорганізованого робітничого світу. Цей світ заінтересований в удосконаленні продукції, до якого належить її механізація. Але, щоб оминути небезпеку безробіття наслідком тієї механізації, що її збільшить атомова енерґія, треба щораз збільшувати продукцію. Число населення країни дедалі зростає і тому матиме дедалі більше, а не менше, вільних сил до праці. Отож треба в такій мірі підносити добробут країни, щоб це збільшене населення могло більше консумувати. Із зменшенням міжнародних ринків збуту наслідком подій у світі та з дальшою непевною політичною ситуацією годі рахувати на поважний експорт. Тому треба наставлятись на щораз більшу помісність внутрішнього американського ринку. Керівники американського світу праці переконані, що збільшеному виробництву можна запевнити збільшений збут на американському ринку тоді, коли зменшаться кошти життьового утримання американського громадянина і водночас покращає його дохід, отже зросте його купівельна сила.

Проте, треба рахуватися з тим, що в першому періоді, коли тільки почнуть застосовувати атомову енерґію в промислі, може наступити поважна редукція робітних рук. Щоб протиставитись небезпеці безробіття, американський світ праці перевів власне в цьому році ґарантовану річну платню в найбільших промислових закладах — в автомобільному і стальному промислі. Але цього буде замало. Тому Міні вже тепер заповідає відродження руху за скорочення законного тижня праці. 30-годинний тиждень праці буде — на думку цього робітничого лідера — найкращим засобом боротьби проти безробіття. У дальшій своїй боротьбі за поліпшення робітничої долі, що її зв'язується нероздільно з високим добробутом цілої країни, лідер американського робітництва виключає всякі насильні методи. Він виступає за зберігання „промислового миру", і тому пригадує принципи, що мусять лягти в основу взаємин між світом капіталу і праці, державного законодавства в ділянці праці та діяльности робітничих юній: 1) інтереси працедавців і робітників не взаємно суперечні, а взаємно залежні, 2) вільна праця й вільна конкуренція можуть існувати тільки у вільній системі правління, 3) актуальною тоталітарною небезпекою є комунізм, 4) американське робітництво не змагає ані до „сильної влади", ані до націоналізації будь-яких ділянок господарського життя, тому не треба страшити себе маривом „соціялізму", як ворогом, ніби ще більшим від комунізму, 5) спори між працедавцями і робітниками мають бути полагоджувані мирно.

Ці принципи визначають політичне обличчя американського робітничого руху. Він не заінтересований в творенні якоїсь політичної „робітничої партії", бо, стоячи на принципах дійсної демократії, залишає окремому робітникові свободу політичного світогляду й свободу належати до партії, яка йому мила. Не писана партійна програма, а практичний підхід до професійно-робітничих проблем є правильним критерієм у підході до окремих політичних діячів. Ціле ж американське робітництво є строго антикомуністичне і наставлене рішуче проти комуністичної інфільтрації в його ряди. Об'єднаний американський світ праці матиме тепер більший моральний і фактичний вплив на міжнародний робітничий рух, і зможе з ще більшим успіхом боротися проти керованої з Москви Світової Федерації Професійних Спілок, діючи проти тої карикатури на професійний рух через Міжнародну Конфедерацію Вільних Професійних Спілок. Тому Міні спростовує плітки про замір творити в Америці „робітничу партію", бо американські робітники вдоволені з двопартійної системи, в рямцях якої можуть здійснювати свої цілі професійного і загально-національного характеру.

Ось чому створення одностайної 15-мільйонової робітничої організації має таке величезне не тільки суто американське, але й міжнародне значення. Суто демократична й яскраво антикомуністична ідеологія цієї організації — це могутній міжнародний чинник боротьби з комунізмом і запорука, що робітники в усьому світі звернуться проти забріханої, по суті невільницької системи большевизму.

З НІМЕЦЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ

Бонн. — В бундестаґу Німецької Федеративної Республіки відбулись з початком грудня дебати пленуму, в центрі яких стояла оцінка ситуації по другій Женевській конференції. Її дав міністер закордонних справ НФР Гайнріх фон Брентано, що вперше від перебрання міністерства виступав з зовнішньо-політичним експозе перед парляментом.

В 75-хвилинній промові міністер зробив аналізу обидвох Женевських конференцій чотирьох потуг і з'ясував становище німецького уряду до міжнародного положення. Тенором його виводів було підкреслення нерозривности НФР із своїми західніми альянтами і вказання на спільність дії для привернення німецької єдности, що її німецький уряд реалізуватиме тільки „в найтіснішій і повній довір'я співпраці з своїми західніми партнерами". Німеччина належить до вільного світа, і тому не може бути дискусій про її місце постою. Назвавши концепцію невтральної, ніякими альянсами необтяженої, Німеччини „найгіршою дорогою, якою може йти німецька політика" — Брентано ідентифікував німецькі інтереси з інтересами Заходу, виключаючи можливість будь-якої сепаратної дії без порозуміння з західніми потугами. Говорячи про дипломатичні стосунки з СССР, міністер висловив погляд, що поки Німеччина не об'єднана і в Москві не урядує один амбасадор від цілої Німеччини, доти дипломатичні стосунки між Бонном і Москвою матимуть характер „технічної процедури".

В кінці своєї промови міністер апелював до уряду СССР, щоб він виконав дану канцлерові Аденауерові обіцянку і повернув решту німців, які ще перебувають в Совєтському Союзі.

Примирливий тон

В імені опозиції відповідав Еріх Оленгауер, що, чи не вперше від довгих років, закинув тактику павшального опрокидування політики уряду, застерігаючись тільки проти беззастережного ідентифікування німецьких інтересів з інтересами Заходу. Рівночасно Оленгауер заявив в імені своєї партії (Соціялістична Партія Німеччини — СПД), що засуджує комуністичний режим і його тоталітарну систему і що передумовою об'єднання Німеччини може бути тільки повна воля. Виголошена в спокійному тоні і без випадів в сторону уряду, промова речника опозиції зустрілась з прихильним прийняттям її і урядовою коаліцією. Вислів цьому дав канцлер Аденауер, що, непередбачено забрав голос зараз же по Оленгауерові, дякуючи йому за речевий вклад опозиції і за ряд спільних поглядів. Коротку промову Аденауера зустріли всі без винятку фракційної приналежности, члени „бундестаґу" гучним аплявзом. Коли згодом посол Кісінґер — ЦДУ вітав канцлера з його першим виступом по кількатижневій недузі, йому також апльодувала ціла заля. Совєти вірять, що вони опанують світ — цій вірі мусимо протиставити нашу єдність, — сказав Аденауер, — мусимо світові неволі протиставити не лише наші союзи з Заходом, не тільки військову силу, але в першу чергу нашу віру в остаточну перемогу волі.

Від першого дня дебатів канцлер Аденауер сидить непорушно в своїй урядовій льожі, пильно прислухаючись промовам. В його обличчі і в рухах годі було запримітити будь-який слід недавньої недуги. Як оповідають в колах „бундесканцлерамту", він навіть краще почуває себе, як перед недугою. На підставі власних помічень можемо сказати, що за останніх три роки, годі заобсервувати в його зовнішності якісь зміни, а цими днями то таки справді виглядає він свіжіще як весною, коли автор цих рядків останньо його бачив.

Велике обурення

Тоді, коли в пленарній залі „бундестаґу" з гарним видом на Райн проходять спокійні дебати, і оптимісти не виключають можливости майбутньої спільної зовнішньої політики між урядом і опозицією, в кулюарах і в ресторанах аж кишить. З рук до рук переходить переклад найновішої статті Пральнікова п. з. „Принципи гуманности і особистої волі мусять бути збережені", що була вміщена в „Ізвєстіях" з 1 грудня 1955 року. До речі, йде про того самого Пральнікова, що незадовго має приїхати до Бонну як кореспондент „Ізвєстій" і що його матимемо сумнівну присмність вітати в гроні боннських парляментарних кореспондентів. Пральніков покликається на звернення Булґаніна, зроблене під час перебування в Москві Аденауера, в якому він домагався репатріяції 100 тисяч совєтських громадян, що ще перебувають в НФР. „До гуманности совєтського народу — пише Пральніков — апелював канцлер Аденауер і міністер Брентано, коли просили про передреченцеве звільнення німецьких воєнних злочинців... СССР пішов назустріч цьому проханню і зарядив передчасне звільнення переважаючої більшости тих воєнних злочинців. В цьому випадку йшло про гуманність супроти людей, які допустились жахливих звірств проти Совєтського Союзу. Щождо совєтських громадян в НФР, то йде про людей, які ніколи навіть найменшим злочином не провинились проти НФР... Совєтська прилюдність має право розраховувати на те, що уряд НФР охоронить совєтських громадян від шантажу і застрашування їх кримінальними елементами та антисовєтськими організаціями і спричиниться до їх повороту. Одначе факти свідчать про те, що офіційні органи НФР не лише нічого не роблять в цій справі, але й самі застосовують відносно тих осіб сваволю і насильство, щоб затримати їх на чужині...".

Це останнє речення викликає тут обурення на очевидне лицемірство і брехливе викривлювання фактів. Взагалі сполучення справи німецьких поворотців із справою бездержавних чужинців в НФР — на ділі політичної еміграції з країн Східньої Европи, що вперше знайшло свій вислів в статті Пральнікова, висунуло проблему останніх на *перший плян* і зробило її темою дня в Бонні.

Торгівля „живим товаром"

Стало очевидним, що Совєти передумовою дальшого звільнювання німців з СССР ставлять репатріяцію емігрантів, а у своїй арґументації послуговуються нечуваною брехнею, вказуючи на те, що уряд НФР „сваволею і насильством" унеможливлює їх поворот до СССР. Більше безличного твердження годі собі уявити, і обурення в кулюарах парляменту та деяких міністерств, що їх ми вспіли відвідати, коли стала відомою стаття в „Ізвєстіях", є неприховане. А проте всі здають собі справу з того, що проблема еміграції в НФР набирає на гостроті, і що вже недалека майбутність приноситиме щораз нові труднощі. І так, треба числитись з приїздом совєтської залоги амбасади, наїде ціла зграя всяких пральнікових, що кожного дня засипатимуть боннське міністерство закордонних справ різними брехливими доносами. Серед німецької прилюдної опінії, що заціклавлена в першу чергу поворотом своїх, совєтська аґітація зустрічатиме пригожий ґрунт для своєї диверсійної роботи.

З усього цього в німецькому міністерстві закордонних справ добре здають собі справу і не приховують, що еміґрації в НФР будуть у майбутньому поставлені в тяжку ситуацію. Як казав мені один німецький парляментарист з кіл комітету для зовнішніх справ, право азилю буде, очевидно, непорушене, а щодо політичної діяльности еміграції, то „треба буде знайти модус вівенді між інтересами НФР, інтернаціональним та німецьким законодавством в справі бездержавних чужинців і політичними інтересами еміграції. Завдання це, — заявив він, — не легке і вимагатиме великого вичуття з обидвох сторін".

Вартість совєтського „слова чести"

„Даю вам джентлменське слово чести, що ще поки вернетесь до Бонну акція повернення німців з СССР буде вже в ході", — пригадують тут слова Хрущова, звернені до Аденауера. Три рази давав московський сатрап „слово чести", давав його і Булґанін. Вартість їхньої „чести" в безмежній забріханості виходить тепер наверх і розвіває рештки сумнівів навіть у тих, що ще кілька тижнів тому домагались „прямого дроту Бонн-Москва". Ця обставина, мабуть, привела до того, що СПД виступила під час дебатів у парляменті з дуже поміркованою критикою уряду, а в дечому була з ним однозгідна.

Любомир О. Ортинський

ЩО ВОНО ТАКЕ СОЦІЯЛІЗМ І ЯК ТОЙ СОЦІЯЛІЗМ ВИГЛЯДАЄ?

Після того, як Молотов допустився був „маленької помилки" і заявив, що соціялізм в СССР ще не побудований, совєтська преса ніяк не може заспокоїтись. Як же бо так, порушено в большевицькому корані найголовнішу формулу, згідно з якою соціялізм вже давно побудований, а тепер вже будується в СССР комунізм! З цього приводу містить „Радянська Україна" (20 жовтня ц. р.) статтю під грізним заголовком „Правильно орієнтувати кадри в питаннях комуністичного будівництва". В цій статті дістається особливо газеті „Львівська Правда". „Останнім часом питання про побудову соціялістичного суспільства — читаємо в згаданій статті, — дістає незадовільне насвітлення у виступах пропаґандистів. Наприклад, директор львівського вечірнього університету марксизму-ленінізму т. А. Осипенко подає в „Львівській Правді" огляд шляху, пройденого комуністичною партією з самого її створення, стислий огляд історії Радянської держави. Ось у цьому огляді не знайшло собі місця таке поняття, як соціялістичне будівництво. Автор зовсім не згадує про те, що в результаті успішного здійснення політики індустріялізації країни і колективізації сільського господарства в СССР побудовано соціялістичне суспільство..." Дістається також газеті „Кіровоградська Правда" та її пропаґандистам, які ніяк не зрозуміють, що соціялізм в СССР побудований. „Недопустимо — обурюється „Радянська Україна", — щоб пропаґандисти, які виступають в цій газеті, проходили мимо таких перемог, як побудова соціялізму, щоб змальовували неясно нашу радянську дійсність і вносили в розуміння цієї дійсности плутанину..."

ТРИ ТОСТИ

За сміливість вип'ємо, браття,
Що дух молодий окриля,
Що будить надії й завзяття —
Про неї хай пісня луна.

За єдність ще вип'єм, братове,
Що нашу громаду зміцня,
Що силу дає нам, панове,
Про неї хай пісня луна.

За працю ще вип'ємо браття,
Що нас юнаків привабля, —
Бо в ній краю рідного щастя,
Про неї хай пісня луна.

Нум вгору піднімемо чарки
Яскравого повні вина!
За сміливість, єдність і працю!
Про них нехай пісня луна!

СЕРГІЙ ВОЛОХ

Д-р Володимир Ґалан
Екзекутивний директор ЗУАДКомітету

ЗВІТ

з праці Злученого Українського Американського Допомогового Комітету за час від 1 січня 1953 року до 30 вересня 1955 року

на П'ЯТИХ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРАХ ЗУАДК 12 листопада 1955 року в готелю БЕЛЬВЮ-СТРЕТФОРД у Филаделфії.

(7)

Персональні справи

Всю працю ЗУАДКомітету в головній канцелярії виконувало 5 платних працівників, а саме: екзекутивний директор д-р В. Ґалан, О. Тарнавський, І. Поритко, Т. Горащенко і О. Ґенґало. У Відділі в Ню Йорку працює А. Курило.

Крім цього, в Головній Канцелярії працює п. Ярослава Ґалан, як добровільна працівниця, полагоджуючи всю англійську кореспонденцію та й інші важливі справи, які вимагають знання мови.

В Европі, у Відділах ЗУАДКомітету працює 25 працівників, а саме: Антін Перегінець, о. Паладій Дубицький, Лев Клеопів, Михайло Рудко, Павло Дорожинський, Анатоль Камінський, Любомир Татух, Володимир Максимович, Віра Мельник, Іван Коростіль, Зиновій Марцюх, Іван Мартинець, Ольга Штайнер, Ельза Едель, Берта Кріскавс.

Ці 15 працівників працюють в канцелярії Европейського Представництва в Мюнхені, в Німеччині.

Крім цього працюють: у Ганновері: Богдан Білинкевич і Володимир Маруняк; в Дортмунді: Олександер Степанюк; в Гамбурґу: Юліян Чорній; в Берліні Ярослав Нікорак. У Представництві ЗУАДКомітету в Австрії працює трьох працівників: Артеміда Мареш, Леонід Чудовський і Федір Кулицький. У Представництві в Парижі, у Франції: ред. Роман Голіян, а у Представництві у Брюсселі, у Бельгії: Надія Ріпак. Двадцятьох, з числа цих працівників оплачує ЮСЕП. Два вислані із ЗДА працівники, а саме д-р Антін Перегінець і Артеміда Мареш дістають платню безпосередньо з Головної Канцелярії ЗУАДК у Филаделфії. Крім цього ЗУАДК оплачує ще трьох европейських працівників з бюджету 500 дол., призначених на Мюнхен.

Вже самий персонал вказує, що ЗУАДК — це сьогодні найбільша українська організація в світі та ще й яка має таке відповідальне завдання, як заступництво українців на міжнародному форумі.

Зв'язки

Від перших початків свого існування ЗУАДК увійшов в широкі зв'язки з американськими урядовими і добровольчими установами, як теж і міжнародними установами. Ці зв'язки конечні для виконування переселенчої й допомогової діяльности й їх далі ЗУАДК утримує.

ЗУАДКомітет є членом, чи теж має договори з такими установами:

1. Американська Рада Добровольчих Організацій. — (American Council of Voluntary Agencies for Foreign Service).
2. КАРЕ. (KARE).
3. Міжнародна Конференція Суспільної Служби. (International Conferences of Social Service).
4. Дорадчий Комітет Добровольчої Закордонної Допомоги при Уряді ЗДА. (Advisory Committee on Voluntary Foreign Aid).
5. Адміністрація Закордонного діяння. (Foreign Operations Administration).
6. Допомога З'єдинених Держав Втікачам. (United States Escapee Program).
7. Міждержавний Комітет для Переселення з Европи. (Intergovernmental Committee for European Migration).
8. Високий Комісар для справ Втікачів при Об'єднаних Націях. (High Commissioner for Refugees of the United Nations) та інших.

ЗУАДК є теж членом Ради Добровольчих Аґенцій в Німеччині, Австрії, Франції і Бельгії. ЗУАДК є членом КРАЛОҐ в Німеччині, як теж багатьох інших установ, та й співпрацює з багатьма добровольчими й урядовими установами на терені ЗДА, в Европі і в інших частинах землі, із тими установами, які займаються харитативною діяльністю. Зрозуміла річ, що ЗУАДК виповнює членські обов'язки в усіх тих установах, в яких є членом: вплачує членські внески, як теж і бере участь в усіх нарадах. Заступає ЗУАДК на всіх нарадах головно екзекутивний директор, а часом робили це в Ню Йорку: секретар ЗУАДК пані Павлина Різник, працівниця канцелярії в Ню Йорку п. Анна Курило, чи теж члени Дирекції пані Пелешок, Венцаль, Демидчук.

Членство в усіх державних і міжнародних установах є дуже важливе, бо дає нам змогу знати про всі справи і дає теж змогу впливати на ці справи з точки погляду інтересів української справи. Воно теж вимагає значних фондів в цих установах. Для прикладу згадаю тільки, що завдяки тому членству та тим зв'язкам, звітодавець, разом з представниками інших великих американських харитативних установ, був влітку 1952 року на авдієнції в тодішнього президента країни, Гаррі С. Трумана, а цього року був на такій же авдієнції в президента Двайт Д. Айзенгавера, при чому в обидвох випадках мав нагоду звернути увагу президентів цієї країни на проблему українських втікачів та їх потреб.

Відвідини в Европі

Саме для вдержання цих міжнародних зв'язків треба було відбути кілька поїздок в Европу. І так Екзекутива ЗУАДК доручила мені тричі поїхати в Европу, а саме: в часі від 24 квітня до 12 травня 1953; від 21 листопада до 15 грудня 1954 і від 23 липня до 14 серпня 1955 року. У всіх трьох випадках доручено мені поїхати в Европу для підписання важливих міжнародних договорів, для інтервенції в українських справах переселення і допомоги, як теж і правного заступництва й упорядкування наших Відділів в Европі.

Про першу і другу поїздки я мав нагоду звітувати перед нашими директорами, як теж помістив свої звідомлення про це у пресі. З останньої поїздки я звітував перед Екзекутивою, а хвороба не дозволила мені скласти про неї звідомлення для преси.

Я пригадаю в загальному, що було змістом моїх поїздок. І так, в часі першої поїздки в Европу в квітні-травні 1953 року, я:

1. Підписав договір про Ротаційний Фонд на переселення на суму 19.000 дол.;
2. Підписав договір про переселення старших віком українців до дому старців у Франції;
3. Підписав нові умови відносно співпраці з ЮСЕП у Франкфурті і в Зальцбурґу;
4. Переговорив із урядом Високого Комісара для Справ Втікачів при Об'єднаних Націях про справі допомоги українським емігрантам;
5. Перевірив діловодство тодішнього европейського директора;
6. Відвідав наші табори скитальців у Німеччині й Австрії, як теж відвідав ув'язнених за напад на федераліста Гулая, поробивши старання про їх звільнення;
7. Перевірив становище пані Петлюри і дав доручення про опіку над нею.

ЛІТЕРАТУРА МИСТЕЦТВО РОЗВАГА

Осип Залеський

ІВАН СІБЕЛІЮС

Співтворець фінської національної музики, визначний сучасник симфонік Іван Сібеліюс, скінчив дня 8 грудня ц. р. 90 років життя, вік який називаємо непересічним і який зобов'язує нас кинути погляд на пройдений життєвий шлях цього визначного музики і великого сина фінського народу. У 90-ті роковини з дня його народження складатиме йому побажання не тільки весь фінський нарід, але й цілий музичний світ схилить голову перед Нестором сучасної симфонічної музики. До цих побажань хай приєднаються й побажання українців, бо для нас фінський нарід був завжди приятелем і взірцем неуступчивої боротьби за свободу і самостійність з нашим спільним ворогом — Москвою, головно в останні воєнні і повоєнні бурхливі роки. До цієї послідовної боротьби в обороні батьківщини закликали фінський нарід його духові провідники, серед яких І. Сібеліюс займає не останнє місце.

Народжений 8-го грудня 1865 року в містечку Тавастегус у сім'ї лікаря, розпочав Сібеліюс свої музичні студії у столиці Фінляндії Гельсінках, а згодом продовжував їх у Берліні і Відні, де вже в часі своїх студій вибився як непересічний диригент і композитор. Повернувши у батьківщину з вінцем слави, віддається він композиторській праці, виїжджаючи час до часу в концертові подорожі по Европі і Америці. Щоб забезпечити йому безтурботне життя і можливість творчої праці, наділяють його у 1897 році постійною державною платнею, і він переноситься у свою сільську садибу в Ервенпее під Гельсінками, де серед композиторської творчої праці, проживає до сьогодні.

Творчість Сібеліюса дуже плідна і різнородна: твори для фортепіяна, органів, скрипки, твори камерної музики, сольові пісні, твори для хорів і одна опера. Та головною ділянкою його композиторської творчости є оркестральні симфонічні твори, а саме сім симфоній і численні симфонічні поеми, як Лебідь, Туонелі, Заґа, Фінляндія, Весняна пісня, Леммінкеіни повертають, Дріяда, Бард, Карелія (сюїта), Океаніди, Нічна їзда і схід сонця, Пан і відгомін та Доньки Поґполі і Таніоля, які основані на епізодах фінського народного епосу Калевала.

Музика Сібеліюса абсолютна, вона не намагається щобудь змальовувати чи ілюструвати, як це є в творах програмової музики, музика Сібеліюса — це вияв його думок раз реальних і буревійних, то знову переконливо ніжних і таємничих, або безконечно сумних. Його твори це відгомін краєвидів його батьківщини, чудових, але сумовитих просторів лісів і озер. Сібеліюс прихильник і звеличник Бетговена і його геніяльних творів.

Англійський біограф Сібеліюса, Сесіль Ґрей, доказує, що фінська народня музика майже не мала впливу на творчість Сібеліюса, за це міти і леґенди народнього фінського епосу Калевала, міти про богів і лицарів і героїка фінського народу дали йому тематику до більшости його творів, що замітне хоча б з заголовків названих тут симфонічних поем.

Сібеліюс стоїть самітний серед композиторів Фінляндії, він не створив своєї школи, як це буває з великими творцями, він не приєднав прихильників і наслідників свого стилю. Молодша ґенерація фінських композиторів пішла іншим шляхом, та все таки Сібеліюс залишився найчільнішим представником своєї Батьківщини Суомі — Фінляндії.

МАРИНА СОРОЧЕНКО-ГАРМАТІЙ

Перед трьома роками, дня 14 грудня 1952 р., померла в С.-Павло, Мінн., талановита артистка, мистець-графік Марина Сороченко-Гарматій. Дня 10-го грудня, в неділю, в Українській Православній Церкві св. Володимира в Ню Йорку, має відбутися панахида по бл. п. М. Сороченко-Гарматій. Непересічні здібності цієї передчасно згаслої артистки та її колишня кипуча діяльність поміж молодечими і студентськими організаціями, спонукає присвятити їй кілька рядків з її життя і діяльности.

Марина Сороченко-Гарматій народилася в Новочеркаську на Дону, *дня 10 квітня 1912 р.*, вчилася в Харкові, де в 1938 році большевики заарештували і знищили її батька-науковця з природничих наук. М. Сороченко студіювала в Інж.-Будівельному Інституті в Харкові і архітект. від. Політехніки в Мюнхені. Особливі здібності виявляла в графіці, мабуть не випадково, бо була споріднена з родиною великого українського графіка Юрія Нарбута. Після 1945 р., будучи на еміґрації, багато енергії і часу присвячувала харитативній та культурній праці в українських таборах. В 1951 році, переселившись з родиною до ЗДА, вмерла в С.-Павло, залишивши по собі двох маленьких діточок. Хто знав, або мав можливість спостерігати, енерґічну діяльність, пересякнуту палким українським патріотизмом, цієї молодої людини, хто бачив її прекрасні графічні праці, наповнені динамізмом і ритмом українського чуття — той склонить голову, перед бл. пам'яттю покійної.

В. С.

90-РІЧЧЯ ФІНЛЯНДСЬКОГО КОМПОЗИТОРА

Один з найбільших композиторів світу, Жан Юліюс Христіян Сібеліюс святкує цього року 90-річчя з дня своїх народин. На фото: Сібеліюс із своєю дружиною коло фортепіяну в композиторовім домі в Гельсінках, Фінляндія. Сібеліюс є автором семи симфоній і понад 200 фортепіянових і інших композицій

П. Марченко

ЧАР ТАНКУ

13-го листопада ц. р. в Ню Йорку, в Українськім Народнім Домі висвітлено український фільм „Чар танку", продукція „Солук-Фільм". Оскільки в ньому показана краса й велич мистецтва, то скорочена назва „Чар танку" переходить у повну „Чар мистецтва у танку", бо чар є складовим елементом краси й величі, а вони в свою чергу істотні властивості мистецтва. Мистецька перформанція у танку вповні виправдала назву фільму.

Кардинальним у фільмовій імпрезі є виступ мистця-маестро Оленки Гердан-Заклинської у її танковій креації „Плач Ярославни". (Власна композиція танку й костюму).

Плач Ярославни є символ, леґенда, минула й сучасна реальна дійсність. Він почався у сиву прадавнину, коли на Україні насипалися високі могили, чотирикутні і шестикутні (чотирикутні зберегли свою форму, а шестикутні перейшли в круглі) та прикладалися „тропи Трояна". Він пройшов всю нашу історію і продовжується і в нинішній добі. Геній автора „Слово о полку Ігореві і нав'язав його на реальну історичну особу, Ярославну, дружину князя Ігоря Святославича.

О Гердан-Заклинська в „Плачу Ярославни" у творчій насназі охопила поточність віків та дала повну виразовість і експресію плачу Ярославни.

Описати в мистецтві красу, велич, чар і експресію його виявлення надаремне намагання. Можна лише констатувати їх наявність та силу впливу їхнього на спостерігача. Вони в О. Гердан-Заклинської розвинулися у найбільшу всеобсяжність вияву й сприймання. В танковій креації „Плач Ярославни" Оленка Гердан досягла найвищих мистецьких меж. Вона творить свій власний виразово емоціональний світ по собі в задумі, в образі, в експресії, у композиції, у хореографії, в пластиці ритму та в комплементарностях до танку.

Багатьом мистцям пощастило внести у свою творчість елементи вічности. Та невелике число з них спромоглося на перетворення вічности в безсмертість. З мистців танку, що перетворювали вічність у безсмертість, історична пам'ять зареєструвала лише двох: Марію Магдалину, вихованку єгипетської Птоломейо - Олександрівської мистецької танкової школи на початку Римської імперії, і прима-балерину Анну Павлову. Мистецький перетвір вічного у безсмертне відбувся у „Плачі Ярославни" повністю. Ярославна промовила до природи в ритмованій пластиці, в експресійній виразовості і в драматичній грі, заворожуючи її лагідно-ніжно і разом із тим виявно-могутньо.

Надзвичайною красою і чаруючою особливістю виконання танкової імпрези є самовитворення основного ритму. Перебіг танкового ритму проходить у його припливах і відпливах. На них Ярославна летить зозулею, розмовляє з вітром, з Дніпром, зі сонцем.

В погляді і виразі обличчя Ярославни проглядають упевненість творчих перемагань українського невмирущого духа та української природи.

Мистець Рома Прийма (власна композиція танку й костюму, власні танкові виступи: „Обливаний понеділок", „Живарка", „Русалка"). Показано вільний модерний стиль танків з української композичної тематики. Мистецький жанр танків з нахилом до слабого шаржування є чарівно красний при високій вправності у володінню музикою танкового ритму і виказуванням драматичної гри, що в черги виправдує назву фільму.

ЗУСТРІЧ З УЛАСОМ САМЧУКОМ

Визначний гість із Канади, об'їжджаючи деякі більші осередки української іміґрації в Америці спинився 13 листопада ц. р. в Дітройті, де Український Літ.-Мист. Клюб подбав про зустріч його з громадянством. З'явилося 200 осіб, які в великій напрузі вислухали доповідь, що з'ясовує нам духовий конфлікт Сходу і Заходу, з інфільтрацією того конфлікту в усесвітнє політичне життя.

Нелегко схопити в короткому звідомленні багатющі думки і ідеї, які лягли в основу незакінченої ще трилогії „Ост". А втім, попробуємо.

Проблемою Сходу Европи зайнятий тепер увесь світ. Усе те, що в наших предків було в засаді географічним чи державним поняттям, сьогодні стало поняттям ідеологічним, світоглядовим. Захід і Схід — сьогодні два антиподи, що стоять проти себе і хочуть підпорядкувати собі все на земній кулі. Кожна держава, незалежно від того, яке її географічне положення, поділена тепер світоглядово, психологічно, на Схід і Захід. Борються з собою два роди людського типу, людського світосприймання, виявляючи яскраві протиріччя. Об'єднати їх в одну форму, яка обов'язувала б кожного мешканця планети, звести до спільного знаменника в майбутній перспективі, — ось ціль, за яку йде змагання роздвоєної сучасної цивілізації. Наявною реальністю стають технічні винаходи з усією прикметністю атомової доби. Вони силоміць входять в життя, світ ставиться ще більш вразливо до проблеми простору, що загострює конфлікт.

Поставивши питання, що таке „Захід", а що „Схід", доповідач відхилився дещо від основної теми, щоб з'ясувати деякі думки расо- і біологів, бо фактично в центрі всього стоїть людина з своїми індивідуальними прикметами.

Опісля У. Самчук перейшов до обговорення питання, які народи живуть на Сході Европи і як вони реаґують на життя. Ця тісніша тема набрала драматичної закраски, коли автор зупинився при панівному у східньому *комплексі* російському народі, з його прикметами невговтаної дикости, примітивного варварства, душевної невпорядкованости і імпульсивної відруховости. Із-за цього проблеми Сходу не можна звести тільки до зміни влади, до заступлення одного режиму іншим. До цього треба російському народові довготривалої еволюції, яка оформила б і духово сконсолідувала б російську людину.

Українці, на жаль, не спромоглися на те, щоб відірватись від російського комплексу. Вони зв'язані з ним духовістю, політикою і економікою. Зробити це тепер нам не під силу, але потенціяльна сила до цього в нас дрімає. Мусимо позбутися в першу чергу основних внутрішніх ворогів, які закріпилися в нашій вдачі і в наших звичках. Віковічне перебування на грані культур витворило в нас провінціоналізм. Ми розірвали вже ланцюг національної пасивности, але не інтелектуальної. Наша вітальність не дає нам упасти під колеса історії. Ми боремось, але не скоримось. Ломаємо спротиви внутрішні і зовнішні. У світ несемо величну правду вічного і прекрасного. Ото ж і кінцева перемога мусить бути за нами.

Причасні на доповіді громадяни, сповнені гарячим почуттям до дорогого письменника, захоплені цінними думками його доповіді, довго не вмовкали з оплесками й оваціями.

Голова Укр. Літ.-Мист. Клюбу, М. Бажанський, який на вступі дав приявним глибоко схоплену сильветку письменника і його знаменитого літературного дорібку, запросив усіх на склянку чаю. При столах забирали голос: Г. Китастий, М. Шустакевич, пані Заплітна, М. Климишин, о. Виковець, паст. Воровський, п. Маляр, Бойчук, пані Цимбаліста, Котовський, Марітчак, Погорецький, Зозуля і Несторович, який вів провід у дискусії.

У кінцевому слові письменник зазначив, що, не зрікаючись ніяких засобів боротьби, треба, на його думку, духові засоби поставити на перше місце. І коли з дискутантів дехто жалів, що не досить молоді з'явилося, щоб послухати доповіді, то, либонь, в цьому можна б найти частинну відповідь. Молоді: а ще *більш її провідникам, більш* імпонують шаблі, а через те його думки не серед усіх популярні.

В. Несторович

МАТЕРІЯЛИ ДЛЯ ДІЯЛЕКТОЛОГІЧНОГО АТЛАСУ

Дніпропетровський університет вислав цього року експедицію студентів - філологів, що має збирати матеріяли для діялектологічного а т л а с у. Експедиція обслідувала вже кілька десятків населених пунктів Київської, Сумської та Полтавської областей.

Ігор Соневицький

НОВА АНГЛІЙСЬКА ОПЕРА

Нюйоркська Сиѓі Сентер Опера має свої незаперечні вальори. Бо коли королева американської опери, Метрополітен, закоснілa на клясичних зразках і поза Ріхарда Штравса рідко коли просунеться (в останніх роках виставила „Проґрес гультяя" І. Стравінського), Сиѓі Опера пробує показати публіці модерніші твори з доволі добрими успіхами. Тут ми мали нагоду оглядати в останніх роках на сцені (а не тільки в концертовому виданні) і Б. Бартока „Замок Синьобородого"; М. Равеля „Еспанську годину"; С. Прокоф'єва „Любов трьох помаранч"; Альбана Берґа „Воццек"; Менотті „Консул" тощо.

І тому нюйоркська публіка бурхливими оплесками привітала 21 жовтня цього року в Сиѓі Сентер Опері нову оперу „Троіл і Крессіда", твір сучасного англійського композитора Сер Вільяма Волтона. „Троіл і Крессіда" — це перша опера 53-річного композитора, який досі був відомий зі своєї камерної та симфонічної творчости.

Прапрем'єра опери відбулася в Лондоні, в ЗДА в Сан Франсіска, а в січні 1956 р. виставлятимуть її в міляиській „Ля Скалі". Лібретто опери перекладають на німецьку й французьку мови, щоб тим способом познайомити з нею й европейський музичний світ.

В основу лібретта опери ввійшла версія старогрецького переказу з циклу леґенд на тему Троянської війни про Крессіду, дочку зрадливого троянського жерця Кальхоса. Правда, ні в Гомера, ні в старогрецьких кляєиків цього романтичного епізоду немає, він подибується тільки в пізній „Повісті про Троянську війну", приписуваній Даресові й Диктисові, відомій у перекладі і в нас в Україні ще й княжій добі. Цей епізод опрацював і Бокаччо і „батько англійської поезії" Чосер і Шекспір. В безпосереднім контакті з лібреттистом Х. Гассалем, композитор працював над партитурою опери впродовж чотирьох років.

Сама опера пронизана моментами драматичного напруження, овіяна серпанком поезії і, що найважливіше, просякла мережами ліричної течії, що, до речі, буває рідким явищем в модерній опері. Ліризм в опері „Троіл і Кресcіда" — це та прикметна риса, що вирізнює її з-посеред інших сучасних опер. Волтон пише партії дуже зручно (згадати б тільки партію Пандара) та зберігає співучасть лінії. Не зважаючи на деякі ремінісценції з „Трістана і Ізольди", „Сальоме" чи „Пелея і Меліссанди" композитор здужав надати опері тавро індивідуального стилю, відкидаючи в тінь усякий еклектизм. Оркестра є тією силою, що підтримує і зв'язує цілість; композитор вміє використати її влучно для драматичних ефектів. Прозора і легка інструментація дає змогу легко просуватися голосові, який зберігає при тому чіткість вимови англійського тексту.

Одним з недоліків опери можна б уважати брак інтенсивности в змальовуванні пристрасти та екстази в любовному дуеті (II акт). Рисунок вокальних ліній виявляє тут опадаючий напрямок; придавлений оркестрою вовтузиться в низьких реґістрах. Аж по відході героїв оркестра (у формі інтермеццо) досягає кульмінації любовного почуття замість того, щоб зробити це під час дуету.

Взагалі кажучи, опера Волтона це один з тих творів, на які сучасні театри повинні бути горді.

Слід згадати, що в постановці цієї опери в нюйоркському Сиѓі Сентер Опери взяла участь й українська співачка п. Марія Лисогір (сопрано), яка успішно виконала партію першої леді.

УСПІХИ „ВИЗАНТІЙСЬКОГО ХОРУ" З УТРЕХТУ

В Утрехті, в Голляндії склався один із найцікавіших хорових ансамблів наших днів: самі голляндці з українським диригентом д-ром Мирославом Антоновичем, що плекають українську церковну пісню. Хор, що прийняв назву „Византійського", дійшов до такого мистецтва і мав такі місцеві успіхи, що почав роз'їздити по різних країнах Західньої Европи з гостинними виступами й збирати скрізь першорядні фахові рецензії. Він співає у великих концертових залях, але також у великих церквах, а між слухачами є скрізь високі державні й церковні достойники. Ініціятором церковних концертів був о. П. Когут, пов'язавши їх з 1,000-літтям християнства в Україні і таким чином цей Хор робить водночас велику культурну пропаґанду українській справі серед західньо - европейських народів, відданих християнству, його культурі й традиціям.

З отриманих кількох часописних вирізок, головно з Голляндії, Альзації (Франції) і Західньої Німеччини видно, що фахові критики найбільш підкреслюють голосову силу того 32-членного, отже, розмірно невеликого хору, його зіспівання, дисципліну, точніше вирівняння і „оркестровість". Хор, виспеціялізований в церковній пісні — підкреслюють рецензенти — викликає іноді враження орґанів. Особливо західні рецензенти захоплюються глибокими басами хору, але, зрештою, стверджують, що — як висловлюється „Ле Дернієл Нувель Д'Альзас" — „кожний із отих 32-ох співаків є концертовим солістом".

Нам цікаві ті голоси преси тому, що з приватних листів відомо, що „Византійський Хор" робить заходи, щоб прибути на концертове турне до З'єдинених Держав Америки.

ПЕРЕД КОНЦЕРТОМ В НЮ ЙОРКУ

Мішаний Хор „Кобзар" у Филаделфії з своїм диригентом д-ром Антоном Рудницьким. Цей Хор нараховує тепер разом з Філармонійною Оркестрою 120 осіб. У програмі найближчого Концерту, в неділю 11-го грудня, в Залі Фешен Інституту, о год. 6-ій попол., солісткою є пані Марта Кокольська Кобрин з Ню Йорку (сопрано). Концертмайстром Оркестри є Оксана Сімович.

Ірина Ш. Шуварська

УКРАЇНСЬКА МЕЛОДІЯ

Неприємно зашипівши, засунулись тяжкі залізні двері. Лариса не оглядалась. До неї підійшов бадьорим кроком вищого рангу офіцер.

— Gnaedige Frau, — голос його був твердий. — Передусім найсердечніші ґратуляції. Вже минули дні, а враження від вашого високомистецького вечора не блідне. Я щирий прихильник вашого небуденного творення. — В обличчі його виділо дійсне захоплення.

— Прикро мені, що змушений прийняти вас тут, на терасі бомбосховища поруч протилетунської гармати та різного роду військової апаратури. Воєнні обставини. Вибачте.

Жінка здивовано слухала; вона все ще була неспокійна.

— Пані добродійко, — знов різко відмірено вимовлені слова. — По вас пізнати, що ви свідомі свого гріха, — весело всміхався.

— Коли це не жарт, то напевно початок вияснення, чому я тут, подумала, а сказала: — Я нічого злого не робила. Ваші слова мене заскочують.

— Ходіть, сядьмо. Між іншим, я забув представитись: губернатор і ваш приятель.

Лариса насилу всміхнулась.

— Надзвичайно приємно мати такого важного приятеля. Дякую.

Підійшли до бар'єри; під ними золотилось в літньому сонці, тут і там бомбами ушкоджене, велике місто.

„Пані добрадійко", — ця його військова, мішана з сальоновою, манера говорити почала розвеселяти жінку. Він говорив скупо і чемно.

— У великому цілому, я не важний для вас. Знаю. Але в цьому випадку я важний, бо можу й хочу вам допомогти.

— В якому випадку? — спинила крок і глянула йому в очі.

— На вас є скарга. Але не хвилюйтеся. Я за вами.

Ларисі раптом видалось, що голова її з білої тонкої порцеляни, і хтось прицілюється камінчиком на неї. Зрада; українська мелодія! — Заговорили в ній розум і сумління.

Сіли в плетені фотелики. Губернатор частував папіросами, поспішно простягнула руку. Він бачив її схвильованість. — Відчуваєте свою вину, правда?

— Ні! — відповіла, нервово закурюючи.

— Ларисо! — Поклав руку на її лікоть. — Говоріть зі мною одверто, інакше ми не порозуміємось. Довіряйте мені. Не забувайте, я ваш приятель.

— То скажіть, — голос її ламався, — скажіть, в чому моя вина?

— Річ іде, — він дивився попри неї в синє безхмарне небо, — про слов'янську музику в вашій програмі.

Це не було несподівано, та воно тяжко поклалось на душу: закид був оправданий. Напевно вони вже й докази мають. Не підносила очей, вони наливались сльозами.

— Ларисо! — Це мало підбадьорити її до одвертости, та прозвучало як прохання.

— Так, пане губернаторе, це слушна заввага. — Щось в його голосі переконувало її, що він дійсно хоче помогти.

— На жаль, це не лише заввага, це оскарження. І воно подане вище. А там немає ваших приятелів; там вас вважають непевною особою. І взагалі образ вашого життя не подобається їм. Думаю, що відповідним творенням прагнете викликати в публіці небажані в воєнному часі думки. А ця зневага заборони виконувати слов'янську музику видається їм просто демонстративним в и с тупом проти влади.

—Та ж цей музичний твір навіть в себе вдома майже невідомий, і я в програмі не подавала, чий він.

— А хтось серед публіки знав, що ця річ російського композитора...

— Українського...

— Не змінює факту, але слов'янського...

— Чи можна знати, хто мене заскаржив?

— Невідомо. Лише цю справу перевірили й хочуть замкнути вас до „кацету".

— Але ж ви мені поможете?! — В неї захиталась віра в сили губернатора. Та він відповів певно і спокійно. — Так, я вам поможу, коли зробите, як я скажу.

— Слухаю, — і опустила голову.

— Зголоситься добровільно на воєнну працю. Переконайте їх, що ви не революціонерка.

— Але ж я маю контракт з музичною школою.

— Ларисо, ви ж знаєте, що вже всі театри замкнені. Рідко тепер відбуваються концерти. Ви й група ваших танцюристок мали щастя, бо приділені до державної музичної школи, залишились непокликані до важної у воєнному часі праці. Але восени, це я вам кажу в секреті, їх вже не відчинять. Учителів і учнів покличуть на працю в фабриках амуніції. Тому послухайте мене й зголоситься добровільно.

— Ніколи! — несподівано вирвалось немов з самого серця Лариси. — Не можу я туди піти! — І сама, перелякавшись своєї відповіді, глянула допитливо на губернатора й зблідла: на його обличчя виступило обурене здивування.

— Я говорила одверто... вибачте, — прошепотіла.

— Ларисо, ви це хіба не в тому сенсі... ви лише боїтесь бути коло експльозійного матеріялу, правда?!

— Ні, пане губернаторе. Я не можу робити проти свого сумління.

— Тоді ви безнадійна. Вгорі мають рацію.

— Я тільки одверто говорила.

— А я знаю, що через таких як ви, маємо клопоти тут і на фронті.

— Пане ґубернаторе, я не німка.

— А хто ж ви, невдячна чужинко?

— Я українка...

— Я знаю, що й українці борються проти комуністів.

— Тим більше дивує мене, що Гітлер і його офіцери на фронті безсумлінно кривдять мій нарід.

— В цих справах ваш чоловік найкраще орієнтується. Він же німець і старшина в Україні на фронті...

Лариса здригнулась. Ці слова могли щось значити. Їй пригадалась остання відпустка чоловіка. Розмовляли про події на фронті. — Добре, що я там! — говорив він. — Через моє впливове становище, можу хоч трохи стримувати кривду твому народові. — Та не тільки від нього знала, як на Україні виглядає. Але може на нього звернули увагу; може за ним слідкують. Сьогодні рано вона до нього телефонувала. Він вдома на відпустці; чекає нетерпляче її приїзду і не сподівається нічого злого.

— Отже, якої думки ваш чоловік? — блиснув голос губернатора. — Я не зла людина, але ненавиджу зрадників.

— Останнє слово погрозливо прогомоніло.

— На жаль, ми з чоловіком не погоджуємось в поглядах. — Говорила неправду й червоніла.

— То чому ж ви не розводитесь? Чому він раз-по-раз рветься до вас на відпустку? Ви ж повинні себе взаємно ненавидіти! Він же ж напевно вважає ваш нарід за менше вартісний, правда?! Бачить примітивність його, правда?! Він переконаний, що Гітлер задобре ставиться до українців, правда?! І тому ви не погоджуєтеся?! Га! — Губернатор, мабуть, вже і сам не знав, що говорить. — Чому ж ви не розводитесь? — кричав далі.

— Хочете розвід?!

— Ми хочемо...

— Так... — Камінчик вдарив у тонку білу порцеляну В очах жінки почорніло й лише сильна воля не дала її зомліти.

Губернатор поклав перед нею папір і ручку. — Пишіть Пишіть прохання про розвід

Наказав вже захриплим голосом. Лариса взяла ручку.

— Я думала, що ви мій приятель, і мене розумієте. — Промовила глибоко задумано немов лише думала; поважно без жалю.

— Як?! Що?! — кричав несамовито губернатор. — Вас розуміти?! Ви, ви тут роджена, тут вихована, ваш чоловік чистокровний німець, бореться за нашу справу, ваші батьки жили тут і ніхто їх не переслідував, а ви нахабно ідете проти держави. Вам не дорога країна, *якої хліб ви їли* й їсте! І вас розуміти? О, ні, пані, таких людей я не шаную! Дивно мені лише, як ваш чоловік...

Лариса схилилась над папером. Вона зрозуміла, що це єдине, що може зробити для чоловіка. За кілька хвилин подала губернаторові прохання про розвід. Він перечитав його і похитав головою. — Така здібна й гарна жінка! Мені вас таки дуже шкода...

— Не жалуйте мене.

— Ви йдете до „кацету"!

— Знаю... — Немов зашелестіло, опадаючи, пожовкле листя.

Губернатор натиснув ґудзик на столі. Залізні двері автоматично, неприємно зашипівши, відчинились, і два вояки з крісами виструнчились, ввійшовши на терасу.

— Abfuehren! — скомандував губернатор, кивнувши головою на Ларису.

Фото-Кіно Аматор

ФІЛЬМУВАННЯ ПРИ ІСНУЮЧІМ ОСВІТЛЕННІ

У фаховій і аматорській пресі для фото- і кінотехніки останнім часом появилося декілька статтей і нотаток на тему „фотографування і фільмування при існуючому освітленні". Під „існуючим освітленням" розуміється фотографування і фільмування всередині забудовань і вночі без будь-якого додаткового штучного світла, уживаного в дотеперішній практиці. Фотографування вдень не входить тут в рахубу, бо воно відбувається саме при „існуючому світлі", тобто при денному світлі. Проблема ця викликала ширше заінтересування, бо недавно на ринку появилися дуже чулі фільми, що дозволяють робити знимки при незвичайно обмеженому світлі, а в деяких випадках, при світлі, якого уживаємо для нормального освітлення в житлових кімнатах чи освітлення, яке знаходимо в театральних залях, клюбових домівках, ресторанах і інших публічних місцях. З другого боку, в продажу знаходимо незвичайно світлосильні об'єктиви з отворами 1.5, 1.4, а то й 0.9.

Потребу фільмування чи фотографування при існуючому світлі викликало головно велике запотребування телевізії, що стає чимраз більшим і постійним консументом фільмів і фотографій, які відзначаються найбільшою актуальністю і можуть бути роблені дуже швидко і без витрати часу на встановлювання штучного освітлення. Очевидно, що вся ця проблема відноситься головно до чорно-білої фотографії і кінематографії, бо кольорові знимки покищо неможливо робити при „існуючому освітленні" з огляду на малу чулість кольорових фільмів, які під цю пору мають індекс насвітлювання 32 у степенях АСА.

Найчулішими фільмами сьогодні на ринку є два: Кодак Трі-Х і Дюпонт 931. Кодак Трі-Х має зазначену чулість в степенях АСА числом 200. Дю Понт 931 — АСА 125. Вже ці числа вказують, що при світлочулій оптиці стає можливим фотографування при дуже слабому штучному світлі, яке майже дорівнює нормальному хатньому освітленню. Коли будемо рахувати силу світла, що його спрямовуємо на предмет нашого знимання у фут-свічках, то на підставі табель і технічних даних для кожного з цих фільмів знайдемо, що, напр., для фільму Дю Понт 931 при отворі сочки 1.4 потребуватимемо 30 фут-свічок світла. У випадку фільму Кодак Трі-Х ця цифра стає ще меншою з уваги на те, що індекс експозиції для цього фільму є 200, т. зн. в два рази вищий, а це у свою чергу потягає зменшення сили світла у фут-свічках на половину, тобто до 15 фут-свічок. До того ж цей фільм має ще й ту особливість, що ми можемо свідомо підносити при зніманню його чулість до АСА 400 і 800, а в крайніх випадках до АСА 1,000, тобто можемо фотографувати на цьому фільмі, уважаючи його поверх два рази чулішим у відношенні до його номінальної чулости АСА 200. У такому випадку, щоб одержати добрий результат, належить застосувати при виявлюванні цього фільму вищу температуру. При такому умовному підвищуванні чулости цього фільму ми зможемо, на підставі попередньо сказаного, обмежити силу світла, якого потребуватимемо для освітлення об'єкту, пропорціонально до збільшування чулости, до 7,5 а то й 3 фут-свічок. Якщо згрубша будемо рахувати ці одиниці сили світла у ватах, то дійдемо у випадку 3 фут-свічок до сили світла приблизно однієї 75-ватової жарівки, що її маємо у нашій настільній лямпі, важаючи, щоб об'єкт був недалеко цього джерела нашого освітлення. Всі ці дані взяті з розрахунку скорости замку 1/50 секунди, що є в кінематографії стандартною звуковою скорістю, а в фотографії ця скорість дозволяє робити знимання в русі. Щоб зробити ці теоретичні міркування більш зрозумілими, подамо тут кілька практичних даних. Згідно з табелями для фільму Дю Понт 931, нормального насвітлювання досягаємо, напр., при отворі сочки 2.0, при одній 300-ватовій жарівці в рефлекторі (ч. 1.) з віддалення вже 18 футів, тобто трохи більше як 5 метрів. При фільмі Кодак Трі-Х, що майже в два рази чулішний, можемо збільшити віддалення до 21 фута, або коло 7 метрів, при скорості замку 1/50 секунди. Коли б ми цього фільму ужили з умовною його чулістю, напр., АСА 400, тоді зможемо одержати нормальне насвітлення з віддалення 25 футів, тобто поверх 8 метрів.

Всі ці цифри не мають можe такого великого значення при фотографуванні, бо тут ми маємо до диспозиції блискове вигідне світло. Але при фільмуванні це грає незвичайно велику ролю, бо тут ми зможемо оперувати одною лямпою, умістивши її денебудь на апараті чи стативі, що дасть нам змогу повертати цією лямпою разом з камерою. Як додаткове бічне освітлення, зможемо застосувати існуюче освітлення у кімнаті, або відповідно до нього вмістити наш об'єкт.

Цю техніку фільмування для телевізії я застосував під час побуту Уласа Самчука в Ню Йорку, на його зустрічі з громадянством в Українському Народному Домі. Фільм був нормально насвітлений і показаний на українській телевізійній програмі п. Мариновича. Для насвітлювання була застосована одна 375-ватова лямпа в рефлекторі, уміщена на звуковій камері Аврікон. Фільм — Кодак Трі-Х. Прислона об'єктиву 2.8 з віддалення 15 футів.

Відома річ, що фільми, при збільшуванні їх чулости, збільшують також і свою зернистість. Поява цих високочулих фільмів на ринку і практичне їх застосування до телевізії вказували б на те, що цю справу розв'язано вже і зернистість цих фільмів не збільшилася, а залишилася нормальною. Це — великий крок вперед. Також контрастність цих фільмів є нормальною, через їхню високу чулість, з одного боку, і через застосування скорого із підвищеною температурою процесу виявлювання — з другого. Бо відомо, що контраст і зерно фільму збільшуються при довшому часі виявлювання.

Одиноким недомаганням є потреба вживання великих отворів сочки. Знаємо, що при вживанні великого отвору сочки ми тратимо глибину гостроти. Наприклад, при отворі 1.4 глибина гостроти рахується вже на поодинокі цалі. — Знаємо теж, що чим ближче об'єкт зближений до камери, тим тяжче навести гостроту сочки без докладних помірів віддалення від об'єкту. І тому в цих випадках належить на ці справи звертати особливу увагу. І зменшення отвору сочки, і збільшення віддалення об'єкту від камери потягає за собою збільшення кількости світла, потрібного для освітлення об'єкту. Тому праця з найвищими отворами сочки є тут конечною вимогою, хоч із втратою глибини гостроти. Проблему необхідного точного наставлювання на гостроту при великих отворах сочки, розв'язується цілковито тоді, коли камера має устаткування для т. зв. критичного наставлювання на гостроту. Та біда в тому, що не всі камери мають таке устаткування. Головно камери для виключно аматорського вжитку позбавлені цієї можливости і тут не залишається нічого іншого, як тільки докладне відмірювання віддалення з поміччю тасьми. Одначе, такі камери, як Болекс, Белл Говелл, Пате та незрівняний у цьому відношенні Арріфлекс, дають можливість наставляти точно гостроту, і то з найбільшою докладністю. Розложення глибини гостроти також можна точно оцінити при допомозі точного наставлювання на гостроту. При фотографуванні перевагу дається дзеркальним камерам над тими, що мають далекомір, бо тут не лише можна докладно наставляти гостроту при великих отворах сочки, але й оцінювати докладно вже й так зредуковану до мінімуму глибину гостроти.

Фільмування при „існуючому освітленні' застосовується сьогодні головно в репортажному фільмуванні для телевізії. Телевізія, як це пишемо на іншому місці, є постійним консументом таких фільмів, а аматори мають змогу збувати свої фільми не менше, як і професіональні фільмовці. Техніка і хемія дали в руки фільмовцям і фотографам можливість робити знимання „при існуючому світлі" без потреби уживання складної і невигідної освітлювальної апаратури. Кожний поважний аматор-фотограф і фільмовець повинен цю проблему простудіювати, практично вивчити і при відповідних обставинах використати.

УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛЛИВУД І ІВАН ГОДЯК

За минулих десять років я зібрав так багато матеріялів про сл. п. І. Годяка, що міг би про нього написати грубезних два томи лише самих похвал.

Крім моєї збірки (в англійській мові), декотрі наші журналісти і поети посилали мені копії зі своїх статтей чи поем, що їх вони написали про Годяка. Все це я переглядав і ховав до пачки.

Аж одного разу отримав я листа від покійного о. С. Мусійчука, в якому він просив, щоб я подав йому свою опінію на його поему, присвячену Іванові Годякові. Це я зробив, і за кілька місяців знову отримав справлену копію цієї поеми.

Д-р Григорій Скегар,

о. Степан Мусійчук

ІВАНОВІ ГОДЯКОВІ, ФІЛЬМОВОМУ АРТИСТОВІ В ГОЛЛІВУДІ

Сизокрилий Орле небесних просторів,
Ти знявся високо над князівські трони,
Ти з вершин злітаєш над земські двори,
Веселиш, втішаєш нас всіх міліони.

Тим словом красу ллєш в серця й душі наші,
Кріпиш наші душі зболілі, скорботні,
В барвні самоцвіти, в перли щонайкращі
Вбираєш життєві, вседневні турботи.

Говориш, жартуєш з малими й старими,
Вливаєш в серця їх гідности, любови;
То плачеш з їх горем сльозами рясними,
То знову всміхнешся сонцем з-за діброви.

Хай благословенні будуть тії руки,
Що Тебе пестили, д' серцю пригортали;
Хай святяться неньки й батька поцілунки,
Що рід свій любити Тебе научали.

Спасибіг, достойний, козацький наш Сину,
Сцени чародію, фільмових діл Зоре,
За те, що Ти любиш свій рід. Україну,
Її не цураєш, за Неї говориш!

Чаруй нас, Герою, Орле Сизокрилий!
Ти наша честь, слава, козацькая врода.
Слава Тобі, слава! Дай Боже щасливо
Жити і ясніти до сонця, природи!

НОВИНИ ФОТО И КІНОТЕХНІКИ

МАКРО-КІЛЛЯР

Німецька оптична фірма — Кільфітт, що продукує об'єктиви під назвою Кілляр і спеціялізується головно в довгоогнищевих і телеоб'єктивах, випустила серію нових Кіллярів, які є нормальноогнищевими об'єктивами для 35 мм камер, з тією різницею, що їхня спеціяльна будова дозволяє без жадних додаткових перстенів і докладних сочок наставляти ці об'єктиви на віддаль 3-ох цалів, уможливлюючи фотографування малих предметів у відношенні 1:1. — Об'єктиви цієї серії випущені під назвою Макро-Кілляр — і вони дуже придатні головно до однооких дзеркальних камер, де образ можна наставляти докладно на матовім склі. Ці об'єктиви поширюють у великій мірі ділянку т. зв. макро-фотографії. — Ціни 80 до 110 дол.

НОВА „ЗУМ" СОЧКА ДЛЯ 8 і 16 мм. КАМЕР

Швайцарська фірма Паярд, відома із своїх кіно-апаратів „Волекс", випустила на ринок новий тип „Зум" об'єктиву, який, як відомо, дозволяє змінити постійно огнищеву, а тим самим одержувати рухоме побільшування або поменшування образу на екрані. Новістю цієї нової „Зум" сочки є те, що вона не має, так, як було досі, зовнішнього візіра, у якому слідкуємо за зміною величини образу, — має натомість вбудовану в собі рефлексну систему, і образ, який ми бачимо, є відкинений до нашого ока тією ж самою сочкою і його можемо оглядати навіть в часі знимання. Ця системy поліпшує справу наставлювання сочки на початкову гострість і виключає проблему т. зв. паралякси. Сочки мають назву Пан-Сінор 70 і Пан-Сінор-100 і в першій змінити огнищеву можемо в границях від 17,5 до 70 мм., в другій — 25 до 100 мм. Сочки мають силу світла 1:2,4. Ціна 400 дол.

КОДАК ТРІ-Х 16 мм. — ІНВЕРСІЙНИЙ

Найчулішим неґативним матеріялом для чорно-білої фотографії є новий фільм (про що ми вже згадували в попередньому числі нашої сторінки) Кодака під назвою Трі-Х. — Фільм цей появився в останньому часі у всіх звичайних загально вживаних форматах, як неґативний матеріял, що дозволяє, при спеціяльній лябораторійній обробці, вживати його при цілковитій відсутності додаткового освітлення, користуючись тільки звичайним освітленням в середині кімнат і галь. Коефіцієнт чулости, офіціяльно АСА 200, можна піднести до АСА 800, і то з задовільним вислідом. Фільм цей появився вже був в неґативному форматі теж і для 16 мм фільмування, а в останньому часі, що дуже важливе для кіноаматорів, і як інверсійний 16 мм матеріял.

НОВА 35 мм. КАМЕРА

Швайцарська фірма Волсей Ко випустила на ринок нову 35 мм. камеру під назвою Волсей-Джубілі. Камера має вбудований далекомір і особливий автоматичний прилад для наставлювання діяфрагми, т. зв. Сет-о-матік, що є виключністю фірми Волсей.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Д-р Ст. Дмоховський, Фаствіл, Арк. — Ваша суґестія, щоб друкувати „Фото-кіноаматора" в такий спосіб, щоб можна її зложити в складку, напр., на 4-ій стор., покищо не можлива до зреалізування.

А. Калужний, Ню Йорк. — На Ваше питання щодо ширококутних об'єктів, то у Вашому поданому примірові найширший кут знимання буде мати той об'єктив, який буде мати найменшу огнищеву довготу і найбільший кут: 28 мм. і кут 76 степенів. — У новій Ретіні III с. сочки (лензи) не міняються так як у Ляйці, а змінюється лише передній член сочки, при чому замок об'єктиву і задній член сочки залишаються незмінеными. — Питаєте, яка камера ліпша для спортових фотознимків: Ретіна III С, чи Ляйка М3? На нашу думку, Ляйка М3, бо має куртинний замок, що дозволяє на скорости замку 1/1000 сек., а це при декотрих знимках необхідне, хоч і скорістю 1/400 сек. можна зробити спортові знимки в руху, одначе належить уставитися відповідно до об'єкту і використати меншу кутову скорість при деяких положеннях об'єкту.

Дмитро Білоус, Клівленд, Огайо. — Поза тим, що в „Свободі" друкується Фотосторінка, ми дотепер не видали ніякої літератури з ділянки фота чи кіна. Маємо багато запитів в цій справі, одначе видрукування підручника фотографії коштувало б так багато, головно ілюстраційний матеріял, що заледве, це виплатилося б видавцеві. Тому одна рада: почати студіювати фотографіку в англійській мові і поволі вивчати англомовну літературу, що її можна у великому виборі одержати в кожному фото-магазині.

Ярослав Почапський, Рочестер. — Згідно з Вашою просьбою, я питав у різних фірмах про заміну Вашої камери Ляйки III Ф на Ляйку М3, представляючи справу так, як Ви про неї писали у Вашому листі. Одначе, ні одна фірма не означила докладно доплатної ціни з Вашої сторони, заявляючи, що без оглянення Вашої камери вони не можуть нічого сказати. Тому одна порада: заглянути колись до Ню Йорку з камерою і приборами.

Д-р Григорій Скегар, Голлівуд, Каліф.

РОЗВИТОК ФІЛЬМОВОГО МИСТЕЦТВА В ГОЛЛІВУДІ

Я свідомий того, що тема, яку я вибрав, дуже трудна для висвітлення самих початків її розвою. Трудна тому, що коли пишу цю статтю, то фільмова індустрія є вже величезним кольосом, що витворив понад 25 тисяч різнородних фільмових штук, — а мені потрібно вибрати з-поміж цього лише десять історичних фільмів, які дали почин цій індустрії. Кожний з цих десятьох фільмів має своє власне історичне значення, і коли б не було їх, не було б на світі Голлівуду та його більйонової індустрії.

Вагато можна писати про розвій і поступ хемії, техніки, медицини, наукових відкрить в геології, фізики чи антропології за минулих 50 років, але я хочу обмежитись у цій статті лише на одній ділянці — на розвою фільмової культури. В 1949 році минуло 50 років від постання фільмової штуки. Цих перших 50 років навіки будуть записані у фільмовій історії, як час, коли фільмова культура та її технологія зійшли на самі вершини розквіту.

Читачеві буде цікаво знати, чому саме Голлівуд у Каліфорнії став світовим осередком фільмового мистецтва? Справа дуже проста: тоді, коли в Ню Йорку чи Бостоні (бо тут зродилися найперші експериментальні початки) літом перепадають дощі, а це перешкоджає у фільмуванні природних сцен надворі, в південній Каліфорнії немає дощу від квітня до останнього тижня в жовтні. А навіть і зимою (хоч тут зими нема, бо рожі цвітуть надворі кожного дня в році) можна робити знимки, бо є тут багато субтропічних дерев, які не гублять свого листя в жадній порі року. Відтак каліфорнійський терен має в собі гори, піскуваті пустині, величезні ліси, море, острови — одним словом, є тут все, чого потребує фільмова індустрія. І коли ви бачите на фільмі пустиню Сагару, або праліси Південної Америки, або Марокко чи африканське Конґо, — знайте, що все це зроблене в Каліфорнії!

По такім вступі починаю обговорення десятьох найважливіших фільмів.

1. *The Great Train Robbery* — був першим фільмом, що народився в 1903 році. Та хоч фільм був повний технічних і механічних дефектів — лиця акторів були невиразні, миготіння світляних променів було дуже помітне і від цього глядачеві боліли очі, — все ж підприємливі уми відразу побачили в цьому фільмі величезні бизнесові можливості (говорячи по-американськи), і техніки почали усувати всі ці дефекти. По цьому випущено ряд інших, але тут і там вже заважувалось зміни на краще. Взяло 12 років мозольної праці і мільйони долярів, щоб трохи вдосконалити слідуючі фільми.

2. *The Birth of a Nation* — фільм побачив світ у 1915 році і мав уже великі поліпшення збоку механічного: мигання на екрані майже зникло, риси лиць артистів були виразні, сцени наступали одна по одній в правильному порядку, так, як автор написав сценарій. Цей фільм стягнув мільйони людей до театрів, які з запертим віддихом слідкували за історичними подіями людського генія, а фільмова історія записала цей фільм, як першу клясику у фільмовім ділі в цілому світі.

3. *The Kid* — фільм виробив Чарлз Чаплін у 1920 році. Автор намагався представити публіці людське життя, оповите патосом, щастям і нещастям, радістю й горем, сміхом і плачем — все це за один раз. Була це перша комедія в драмі, або драма в комедії, яка полишила за собою любов, жаль, екстаз, відразу, а найбільше — приємних спогадів з дитячих літ. Я був присутній на прем'єрі, і сам бачив, як половина театру заливалась сльозами, а друга половина безтямно реготалась, але також крізь сльози.

4. *The Jazz Singer* — був першим фільмом, в якому технікам удалося перевести успішно повну синхронізацію діялогів з музикою. Це сталося в 1927 році, і відтоді фільмові студії почали виробляти звукові фільми. Деякі фахівці віщували занепад фільмової індустрії через занехання старого способу продукування фільмів, але практика показала, що фільм на цьому дуже багато скористав.

5. *Stagecoech* — фільм вийшов у 1929 році; в ньому представлено питому американську епіку, яка відразу стала дуже популярною поміж всіма клясами американського суспільства. Цей фільм пізніше переробльовано на різні лади майже всіма фільмовими студіями в Голлівуді, Ню Йорку та Бостоні.

6. *42-nd Street* — фільм вийшов у 1933 році (коли в Шикаґо відбувалась Всесвітня Виставка Людського Поступу) і був першим музичним фільмом, який приніс з собою переворот у ділянці концертів, хорів, оперет і навіть самої опери. Для правди треба сказати, що в 1929 році вийшов музичний фільм під назвою „Бродвей Мелоді", але видано його на пробу, як поставиться публіка до такого роду фільмів. Публіка прийняла цей фільм добре і по чотирьох роках вийшов цілий ряд подібних фільмів.

7. *It Happened One Night* — фільм вийшов у 1934 році; це була перша романтична комедія, в якій Кларк Гейбл і Клавдет Колберт дістали своє признання, як зірки першої кляси.

8. *Snow White and Seven Dwarfs* — фільм вийшов у 1937 році і був першим довшим фільмом, виробленим Волтером Діснеєм, в якому всі дійові особи були нарисовані на папері з фантастичними лицями. Цей фільм за короткий час облетів цілий світ і поставив на ноги її творця. Власне над цим фільмом працювали два українці (рисівники) — Василь Титла й Евстахій Паливода з Клівленду, Огайо.

9. *Gone with the Wind* — фільм вийшов у 1939 році, його ще й досі висвітлюють в різних частинах світу. Це — одинокий фільм, який перероблено на всі мови світу (лише недавно пристосовано його на мову китайську та жидівську). Чим він завдячує свою популярність — критики ще й сьогодні не можуть відгадати. Дотепер цей фільм приніс чистого зиску понад сто мільйонів долярів!

10. *The Best Years of Our Lives* — фільм вийшов у 1946 році зараз по другій світовій війні; критика й публіка уважають цей фільм за найбільш правдивий образ щоденного життя, що його фільмові студії дотепер створили.

РІК II. „ФОТО-КІНО АМАТОР" Ч. 3 (6)
Сторінка для аматорів фотографії і кінематографії
Редагує: Софрон Федів

Photography & Cinematography Page
Editor: Sofron W. Fediw
Адреса: „Svoboda" c/o Sofron Fediw, P. O. Box 346, Jersey City, N. J.

АМАТОРСЬКІ ФІЛЬМИ ДЛЯ ТЕЛЕВІЗІЇ

Фотоаматор був донедавна в значно щасливішому положенні від кіноаматора, якщо йде про можливість продати свій продукт — фотознимку чи фільм. Хоч преса, що була головним консументом фотознимки, мала до своєї диспозиції цілі штаби професіональних фотографів, які постачали газетам і журналам, а то й книжкам фотографії, все ж і фотоаматори мали змогу продавати свої фотознимки. Видавці виходили з засади, що не завжди і всюди можна послати фоторепортера, і радо користали з послуг фотоаматорів. З другого боку, деякі фотоаматори самі досягали такої досконалости у робленні фотознимок, що подекуди конкурували з професійними фотографами. Бували випадки, що не лише у технічній досконалості, але й у тематичному охопленні сюжету, аматорські фотознимки далеко перевищували „стандартну" професійну роботу. І сьогодні можемо подибати у пресі оголошення видавців, які оферують добру ціну за такі чи інші фотознимки. Ці оголошення відносяться у великій мірі й до фотоаматорів.

Кіноаматор такої можливості не мав. За рідкими випадками він не міг продавати своїх фільмів. Причиною цього було те, що, з огляду на технічну недосконалість аматорської роботи, не було консумента на аматорські фільми. Показувати фільм можна лише в його технічному завершенні — доброю фотографією, добрим звуком і добрим сюжетом. Цього кіноаматор не міг виконати у такій якості, щоб задоволити покупця та глядача. Фільм оглядається у спеціяльних залях, як розгорнений образ, довга комедія, драма чи історія. Це вимагало недоступного для аматора вкладу коштів, і тому навіть дуже досвідченому аматорові про це не приходилося й думати. Залишався документальний фільм і фільмові новинки. Але й у цих ділянках вимагалося від аматора технічної досконалости, а це виключало пересічних аматорів від можливости продукції, даючи змогу лише найбільше досвідченим, забезпеченим дорогою професіональною апаратурою, збувати за гроші свої фільми.

В останньому часі появилася на ринку апаратура аматорського типу, що уможливлювала аматорам продукувати фільми без технічних дефектів, в кольорі й звуку. Появилися відносно дешеві камери і додаткова апаратура для фільмової роботи. Аматор мав змогу дати своїм фільмам синхронний звук, уживаючи для цього магнетичної чи оптичної звукової доріжки. — Ці технічні вдосконалення, а головно магнетичний звук — відкрили для досвідчених кіноаматорів широке поле праці у ділянці т. зв. „вузької" продукції. Вона була „вузькою" не лише тому, що вживала вузького, 16 мм. фільму, дешевшого, хоч не гіршого від нормального 35 мм. фільму, але й тому, що продукція ця була призначена для приватного, — „вужчого" ринку.

Світські й релігійні, головно виховні організації почали радо користати з дешевої продукції аматорів - фільмовців. Торговельні і промислові фірми, для дослідів чи реклями, на власну руку також організують свою внутрішню продукцію, і кіноаматори дістають працю у цих фірмах. Виховні організації і торговельні та промислові компанії організують власні фільмові студії, де здебільша працюють досвідчені аматори, з своїх же робітників. Оглядаючи такі фільми, часами не віриться, що це — робота кіноаматорів. Вони зовсім не поступаються перед професіональними фільмами, але густо-часто навіть перевищують їх в оригінальному і мистецькому схопленні теми. Фільми ці вправді не призначені для широкого ринку, але саме вони стають цінними документами з життя поодиноких організацій. Члени цих організацій є найкращими глядачами, бо бачать вони на фільмах не фікції і фантазії, а себе самих. Кіноаматори, продуценти цих фільмів, дістають зворот коштів за свою працю, а також сатисфакцію за признання від співпрацівників чи членів організації. Та все ж таки це ще не дає можливости кожному кіноаматорові збувати свої фільми. Такої можливости ніколи не буде для всіх, — а буде вона обмежена лише найвищою клясою кіноаматорів, які знають, що роблять, і не будують своєї праці на припадку.

В останньому часі для ширших кол кіноаматорів відкривається нове поле для праці і нові можливості збувати за гроші свої фільми. Цим новим консументом аматорських фільмів є телевізія. Цей новий, уже широко вживаний засіб комунікації образів не в спеціяльних для цього обладнаних залях (кінотеатрах), а в кожній хаті, стає ненаситним консументом фільмів. Особливістю телевізії є те, що вона може використати найменший кусочок фільмового образу. Тут фільмовий образ не мусить бути закінченою цілістю із точно означеною акцією, сюжетом і сенсом. — Поважна кількість образів у телевізії служить лише як ілюстрація для говореного коментаря. Цей кусочок фільму не мусить бути озвучений. Покищо він не мусить бути зниманий в кольорах. Одинокою вимогою є, щоб цей кусочок фільму був актуальний і технічно пристосований для ужитку в телевізії. Такі фільми, чи фраґменти уживаються в телевізії головно при передаванні найновіших вістей, які провадить коментатор і який радий ілюструвати свої коментарі і новини актуальним фільмом. Такі фільми мають широке пристосування в телевізії при передаванні комерційних реклям поодиноких фірм. Тут теж можна обійтися без звуку, бо таку рекляму проголошує дуже часто наратор і ілюструє свої слова фільмовими знимками предметів, що їх хоче реклямувати. Вся така рекляма триває інколи одну хвилину або й менше, а лише половину з того часу займає фільмовий образ. (1 хвилина — 36 стіп фільму). Особливо добре оплачуються одно-двохвилинні реклямки, але вони мусять бути дуже оригінально зроблені. Можна застосувати всі відомі техніки і трюки при такій праці і відтак запропонувати 100 стіп такого фільму відповідній фірмі. Якщо цілість оригінальна, тоді успіх запевнений.

Особливою ділянкою, доступною для аматора, є фільмування найновіших вістей. Тут виграє той, хто дані події вспів зафільмувати в тому часі, як вони відбулися. Тут треба мати трохи щастя, щоб бути на місці вчас. Та серйозний кіноаматор не будуватиме своєї праці на припадку. Він мусить вправляти себе у фільмуванні новин і вишукувати актуальні й цікаві теми, а відтак пропонувати їх телевізійній станції. Одною із таких аґенції, що збирає фільмовані новинки для телевізії, є „Юнайтед Пресс Мувітон Нюз", 460 Вест 54 вул., в Ню Йорку. Берт Л. Колеман, що є шефом продукції цієї фірми, подає в голлівудському журналі "The Cinematographer" такі поради для аматорів, які хотіли б постачати свої фільми цій фірмі:

1. Завжди тримай свою камеру при собі, щоб бути готовим зафільмувати якусь непередбачену подію, що сталася у місці твого перебування.

2. Тримай завжди біля себе запас (не менш як 200 стіп) чорно-білого фільму. Для телевізійного передавання найкращим матеріялом є Dupont 930 або Kodak Super XX. (Від себе звертаємо увагу кіноаматорів на найновіший фільм — Kodak 3X, який на ринку уважається найчулішим із усіх фільмів),

3. Змагай до того, щоб твої кадри були добре насвітлені і щоб образ був стійкий. Уживай, де це є можливим, стативу.

4. Фільмуй завжди т. зв. звуковою скорістю, себто 24 образочками на секунду. Кадри, фільмовані із скорістю 16 образочків на секунду, не виходять на телевізії задовільно.

5. Якщо твоя камера має змінні сочки, то змінюй їх часто на туретці камери, щоб одержати різні види акції — від широкого пляну до близького. Змінюй також часто місце камери, щоб одержати різний кут зниманої сцени.

6. Уживай панорамування якнайменше, і то лише тоді коли це необхідне для слідкування акції. Коли вживаєш панорамування, то починай і закінчуй панорамну сцену нерухомим кадром.

7. Включай у фільмовану сцену кілька кадрів, які ілюстрували б реакцію публіки на подію, що відбувається перед камерою.

8. Не вживай довгих кадрів у сцені, а старайся охопити подію якнайменшою кількістю фільму.

9. По сфільмуванні події, опиши її коротко, але докладно, на папері, подаючи місце події, час, причину події, а також усі цікаві інформації.

10. Уперед фільмуй, а потім розпитуй. Якщо подія дуже важлива — ввійди негайно в контакт: телеграфуй, телефонуй або пиши до "United Press Movietone News, 460 West 54 St., New York, і поінформуй цю аґенцію, що ти маєш такий і такий фільм.

11. Пам'ятай, що при пересилці фільму до аґенції найголовнішим фактором є скорість. Тому пересилай фільми невиявлені, і то по можливості летунською поштою (Air-express), подаючи телефоном назву фірми і час прибуття літака на летовище.

Від себе додамо, що аґенції платять лише за акцептовані фільми, і то нормальну ставку від прийнятої кожної стопи. — Кошти пересилки і телефону також звертається.

Як бачимо, вимоги до аматорів не є тяжкими, і кожний досвідчений кіноаматор знає про що тут іде. А йде про те, щоб фільми були під технічним оглядом доброї (принаймні стандартно-доброї) якости. Вимоги, поставлені тут, зобов'язують кожного кіноаматора, навіть коли б він не працював для аґенції. І тому ця ділянка кінематографії відкриває найширше поле діяння для кіноаматорів.

В останньому часі завважуємо, що тут і там організуються українські телевізійні передачі. На цих телепередачах інколи передається останні новини із українського життя. В будуччині передавання найновіших або актуальних відомостей з українського культурного, суспільного чи політичного життя на українських телевізійних передачах, на нашу думку — річ неуникальна, якщо ми хочемо дати глядачеві не лише розривку. Такі передавання мали б також і пропаґандивне значення для неукраїнського глядача. Очевидно, що такі новини передавати можна лише за допомогою фільму. Тому то український кіноаматор повинен вже тепер звертати увагу на те, щоб фільмувати не лише новини загального значення, але присвячувати дещо часу й на актуальні новини із українського життя. Кожна зафільмована подія, яка ілюструє якусь ділянку з життя нашої спільноти, може вже тепер або в будуччині попасти на телевізійний екран. Є річ очевидна, що всі завваги відносно технічної якости таких фільмів і тут зобов'язують, включно із негайним повідомленням української льокальної чи центральної програми про місце осідку кіноаматора, його точну адресу, чи, евентуально, про посідання такої чи іншої зафільмованої події.

Ф.

Д-р Кость Кисілевський

КУРСИ І ШКОЛИ УКРАЇНОЗНАВСТВА У ЗДА

(Звіт з діяльности за 6 років).

(Закінчення)

На кінці 1953 р. централя „Учительської Громади" в Ню Йорку на основі договору приступає до співпраці із Шкільною Радою при УККА, зберігаючи право власника своїх щкіл і курсів.

Нова координуюча установа Шкільна Рада, видає низку підручників і плянів, бляпків на діловодство, свідоцтва, статути, улаштовує вчительські конференції, з'їзди, працює в організації, тощо. Впродовж останніх трьох років вийшли її коштами та заходом: „Українська мова", ч. II. В. Романенчука, „Школи й курси українознавства в ЗДА" (46 стор. петиту) з хроніками заведень, п л я н а м и навчання, статтями на шкільні й організаційні теми, „Українознавство в школі. Програма й дидактика" К. Кисілевського, на основі попередньої дискусії та із рецензій (1955), „Граматика української мови для цколи й самонавчання" К. Кисілевського, читанка з українознавства п. з. „Промені" для 5. і 6. кл. в укладі й методичному опрацюванні В. Радзикевича і К. Кисілевського при співпраці вісьмох сучасних педагогів - українознавців; читанка для 3-го року навчання українознавства в укладі В. Романенчука. Окремо й рівночасно „Учительська Громада" в Ню Йорку видала дуже потрібну книжечку для постави „Миколая" п. з. „Гість із неба" Іванни Савицької.

У 1953 р. українознавство потерпіло болючу втрату через наглу смерть Василя Ратича в Меточині, Н. Дж., українознавця, довголітнього рідношкільного діяча, ідеолога та порадника курсів; а далі в 1955 р. відійшли від нас навіки два діячі того самого формату, а саме Микола Кокольський з Бруклина, голова централі і філії Учительської Громади в Ню Йорку, викладач природи на вищих курсах українознавства, та д-р Іван Велигорський в Торонті, довголітній член управи „Учительської Громади" в Рідному Краю, а на іміграції теоретик та пляновик курсів

У 1950 до 1953 рр. педагогічну контролю над курсами виконував М. Кокольський, як інспектор, крім нього, голови вчительських громад на своїх місцях, у 1954 інспектор „Рідної Школи" Лев Ясінчук, К. Кисілевський, Н. Гіриряк і В. Данилишин. На основі вирішення загальних зборів Ш. Р. в травні 1954 р., приділено всі курси і школи з найкращими адміністраціями до 6 округ, віддаючи їх під опіку, контролю та інструктаж інспекторів:

1) на заході ЗДА Осип Левицький з Шикаґо був інспектором 3 найбільших шкіл в Шикаґо, Дітройті і Клівленді, тобто мав у своїй опіці 508 учнів, 27 учителів, 24 кляси, 2) Василь Данилишин з Шикаґа мав надзір над 15 курсами і школами, тобто 374 учнів, 25 учителів, 20 кляс та провадив заочне навчання в найдальших закутинах заходу. На Сході: 1) д-р К. Кисілевський з Нюарку, що очолював колеґію інспекторів, мав надзір над найбільшими тут школами й курсами в Ню Йорку з Бруклином та у Филаделфії (2 школи); разом — 336 учнів, 28 учителів, 23 кляси і групи, 2) Іван Близнак з Ню Йорку мав надзір над 8 школами в стейтах Ню Йорк, Пенсилвенія, Конвектикат, Ровд Айленд, — разом 200 учнів, 19 учителів, 13 кляс і груп. 3) Д-р Василь Стецюк з Джерзі Ситі мав надзір над 8 школами й курсами в Валтімор, Мд., Ню Гейвені, Йонкерсі, Джерзі Ситі, Трентоні й Бостоні — разом 278 учнів, 26 учителів, 20 кляс, 4) д-р Никифор Гіриняк з Кліфтону, Н. Дж., з огляду на стан свого здоров'я мав надзір тільки над курсами в Нюарку, Патерсоні й Пасейку, разом 62 учні, 4 учителі, 9 груп. Усі інспектори перевіряли доручені їм установи та здавали звіти Шкільній Раді і візитаторові.

На основі дійсних статистичних даних в останньому шкільному році вчилися українознавства **1,800 учнів**; клясифіковано 1,758, усіх курсів і шкіл українознавства, що стояли під надзором Шкільної Ради, було **43 з 129 учителями.** Всюди співпрацювали батьківські комітети, гуртки „Рідної Школи", що постачали засоби, збирали оплати, збирали жертви на фонд „Діти дітям" для залишенців - учнів, опікувались окремими школами в таборах в Німеччині й Австрії, помагали влаштовувати імпрези виховного характеру. Релігії навчали оо. катехити та парохи обох віроісповідань.

Врешті треба б призадуматися також над недостачами курсів і шкіл. Найбільш дошкульною є недостача власних домівок і шкіл. Залежність від примх власників, а то й від шкільної служби, спричинює часто неприємні ситуації для курсів, бо власники не вагаються виповідати нечайно льокаль, а буває і таке, що не щадять слів у своєму гніві, понижають курсантів, а то й учительський збір.

Друга прикра справа — то байдужність загалу громадянства, яке вважає, що тільки батьки є обов'язані цікавитись курсами. Тому й не бере участи в сходинах та конференціях, не відповідає на запрошення, мовляв, то маловажна справа. Коли спочатку в 1949 і найближчих роках ми бачили на закінченні шкільного року представників наших культурних та громадських установ, представників преси, тепер їх участь помітно змаліла. Про це говорять майже всі звіти з місць та власна обсервація інспекторів. Коли спочатку ми мали деяке число добродіїв, що жертвували на курси свої більші датки, тепер мало таких.

Час би подумати загалові, особливо нашим новим установам, над справжньою допомогою та співпрацею на цьому полі. Час би подумати над створенням фонду при „Самопомочі" для закупна чи будови домів „Рідної Школи" з шкільним устаткуванням. Час би подумати всім батькам над питанням національного виховання та дійсного, глибокого українознавства їх власних дітей. Не самодурство, але всестороннє пізнання та вивчення української духовости і засвоєння національної гордости поруч американських цінностей хай буде ціллю нашої громади! Без крику та яркої реклями безплатні й малоплатні вчителі жертвували для тієї цілі своє знання й надчислові години в своїх місцях праці. Загал повинен жертвувати для цієї цілі бодай свою прихильність та датки на цей фонд в „Самопомочі".

Відбулась перша нарада новообраної Екзекутиви ЗУДКомітету

В суботу, 3 грудня 1955 року, вудбулася перша нарада обраної П'ятими Загальними Зборами Екзекутиви ЗУАДКомітету в Ню Йорку під проводом голови ЗУАДКомітету в приміщенні Канцелярії З У А Д К д-ра Володимира Галана. У нараді взяли участь члени Екзекутиви — заступники голови д-р Матвій Стахів, адв. Михайло Пізнак, секретар пані Павлина Різник, касир інж. Іван Харамбура і екзек. директор ред. Василь Мудрий. На цих нарадах обговорено і порішено про такі справи:

1) **Переселення:** Екзекутива прийняла із вдоволенням звіт з діяльности в ділянці переселення. Після Загальних Зборів пожвавіла дещо акція підпису ашурансів. До 1 грудня ц. р. вислано до верифікації до Державного Департаменту у Вашингтоні 1,568 ашурансів на 3,541 апліканта. 100 дальших ашурансів у підготовці.

Все ще ЗУАДК потребує 500 ашурансів. Листа кандидатів на переселення постійно поповнюється, бо на переселення зголошуються нові апліканти. Екзекутива рішила висловити подяку всім тим громадянам, які підписали ашуранси для анонімових аплікантів, як теж звертається до всієї громади з проханням по змозі до кінця року допомогти ЗУАДКомітетові виготовити потрібних 500 ашурансів. Підписка ашурансів для анонімових аплікантів — це велика допомога і хай вона буде частиною цьогорічної коляди.

2) **Допомога:** Виконуючи постанови П'ятих Загальних Зборів, Екзекутива рішила вислати і в цьому році якнайбільшу скількість харчів до европейських країн для розподілу між українськими еміґрантами. Замовлені харчі на четвертий квартал біжучого року вже в розподілі. В дорозі вже 300,000 фунтів харчів призначених для розподілу у першому кварталі 1956 року. Ці харчі — це урядовий приділ. Потрібно наших фондів на транспорт і розподіл. Транспорт і розподіл одного мільйона фунтів харчів виносить 25,000 дол. Ці фонди мусить зложити наша громада, щоб тим забезпечити українських втікачів - еміґрантів постійною й обильною харчевою допомогою. Це і є завданням цьогорічної Коляди зібрати потрібну суму на допомогову, як і переселенчу акцію ЗУАДК. Тому закликаємо пожертви на коляду складати самочинно вже тепер на адресу:

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE, INC.
P. O. Box 1661, Phila. 5, Pa.

3) **Пакети КАРЕ:** Крім харчів, які розділює ЗУАДК в Німеччині й Австрії, Екзекутива постановила вислати теж пакети КАРЕ, а саме: до Італії — 100 пакетів, до Юґославії 500 пакетів, до Німеччини 500 пакетів. Ці пакети КАРЕ (22 фунти харчів) складаються з таких продуктів: 9 фунтів спорошкованого молока, 6 фунтів масла і 7 фунтів сиру. Це ті продукти, що їх достатком має ЗУАДК в Німеччині й Австрії і які в потрібній скількості розділює між українськими еміґрантами. Тому то на терен Німеччини, де є постійна і систематична допомога ЗУАДК, нема потреби висилати окремо ці пакети КАРЕ Якщо б висилати ці пакети до Німеччини, тоді їх ціна була б по 2 доляри за пакет. Пакети можуть бути доставлені лише до складу, а дальший транспорт на адресу обдарованого треба додатково оплатити. Пакети КАРЕ можна висилати лише до Німеччини, Італії і Юґославії.

4) **Грошова допомога:** Екзекутива розглянула прохання і рішила про грошову допомогу нашим заслуженим громадянам, чи теж особам у потребі.

а) Признано 150 дол. на бюджет для пані Ольги Петлюрової.

б) Письменниці Галині Журбі признано допомогу в сумі 75 дол.

в) Постановлено вислати допомогу письменникові Іванові Шкваркові, ген. Р. Дашкевичеві в Австрії, як теж членам УВУ і УТГІ, які не мають фінансових засобів.

г) Рішено вислати знову святочний додаток по 3 дол. для українців у домі старців в Ясне у Бельгії.

ґ) Е к з е к у т и в а розглянула справу відносно перетворення будинку пані Винниченко на музей і рішила подбати про дальші детальніші інформації в цій справі.

5) **Коляда:** Екзекутива рішила звернутись до української громади у ЗДА з гарячим закликом скласти обильні пожертви на Суспільну Службу з нагоди Різдва Христового. В цій цілі рішено розіслати збіркові листи до усіх громад. Цьогорічна Коляда повинна повністю перейти на допомогу і рятунок українських залишенців, яким тепер знову загрожує нова небезпека. Члени Дирекційної Ради ЗУАДК повинні подбати про організацію Коляди в окремих громадах. Зібрані у висліді Коляди гроші повинні бути негайно переслані до ЗУАДК на вище подану адресу.

Злучений Український Американський Допомоговий Комітет.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Клівленд, Огайо

Листопадове Свято.

У щерть сповненій залі Українського Народного Дому відбулася дня 6 листопада ц. р. заходом Українських Злучених Організацій урочиста академія в пам'ять Листопадового Зриву. — Зі вступним словом виступив, як визначний гість клівлендської громади, письменник Улас Самчук, що в мистецький спосіб з'ясував генезу Великого Зриву. Його промова була справдішнім шедевром, дуже далека від шаблону. Хор Союзу Українок під проводом п. Орисі Руденської виступив з піснями: „Ой що ж бо то та й за ворон" і „Упали сніги на Поділлі". Це вже другий публічний виступ згаданого хору — і треба відзначити його мистецький ріст. В третій точці виступила п. Вірка Грабець, з „Емпромті" Райнгольда. Виконанням як і зверхньою формою, здобула собі молода адептка заслужені оплески, а для Фортепіянової Студії п. Софії Яремкевич, якої вона є учнем, нове признання. Притягання мистецького доросту до виступів на громадських імпрезах приготовляє молодь до будучих завдань. — З двома піснями („Жита" Гнатишака і „Безмежнеє поле" Лисенка) виступив п. Володимир Боднар; його милий голос здобуває завжди щире прийняття публіки. Фортепіяновий супровід спочивав у руках дир. Муз. Інституту п. Ірини Винницької.

Остання точка програми була знову великою несподіванкою: Заходом Курсів Українознавства „Рідної Школи" і під проводом п. проф. Дубової, учні й учениці школи, з допомогою старших громадян, що свій час поставили до диспозиції, виступили з інсценізацією „Ноктюрна" Лепкого. Інсценізація ця зробила велике враження і глибоко зворушила присутніх гостей. Співпраця молоді зі старшими дала тут дуже гарні висліди. Описана нами Академія була однією з найкращих імпрез на клівлендському ґрунті! Програму доповнили знамениті декорації п. Ніни Раковської, в які вона вклала багато творчої праці і труду. Мусимо тут згадати ще знамениту конференсієрку, що її вів проф. Яремкевич, пов'язуючи поодинокі точки програми в одну цілість і надаючи їм специфічного кольориту.

Українська ялинка у Гігбі.

Велика департаментова крамниця Гігбі Ко. дає можливість поодиноким національним групам виставити свої ялинки на терені крамниці. Цього року — перший раз — виставлено українську ялинку. Переговорами з фірмою зайнялася — з рамени Українських Злучених Організацій — п. Кукіз. Оформленням ялинки зайнялися пані Кавкова і Мриц, за що їм трьом велике признання.

Доповідь Уласа Самчука.

Доповідь письменника Уласа Самчука п. н. „До проблеми Сходу Европи" відбулася в Українськім Народнім Домі в Клівленді дня 5 листопада ц. р при участі добірної публіки, на жаль не дуже численної. Зібрана Громада сердечно привітала гостя. Тема відчиту була вже обговорювана на сторінках преси, все ж таки дискусія, що відбулася по клівлендській доповіді, дала багато нового і цікавого.

С. Р-ий.

Йонґставн, Огайо

Листопадове Свято.

Цьогорічне Листопадові свято, яке влаштував наш Відділ УККА в неділю, дня 20 листопада ц. р., розпочалося Панахидою за спокій душ борців за волю України, яку відправили в українській православній Церкві о. парох В. Олійник та о. протоєрей В. Дяків зі Шерону, Па.

По Панахиді відбулася Святкова Академія, яку відкрив голова Відділу УККА п. Ю. Присташ. Бувша театр. артистка п-і В. Стахурова, заспівала Американський Гимн при фортепіяновім супроводі панни Орисі Штинь. З черги о. В. Олійник виголосив бадьоре і повне віри в кращу будучність українського народу вступне слово.

Чоловічий хор „Трембіта" під диригентурою маґ. М. Жмуркевича з Ворреп, Огайо, заспівав гарно кілька пісень — в першій частині програми пісні: „Коли ви вмирали" та „Заквітчали дівчатонька" а в другій частині: „Гей, хлопці в коло", „Засяло сонце" та „Почаївська Божа Матір". Солістами були п. М. Штиль та п. М. Михович.

Гість з Питсбурґу, Па., проф М. Малюк, виголосив головну промову - доповідь дуже добру і змістом і формою. Проф. М. Малюк деклямував також в другій частині Академії поезію О. Бабія „Батько і діти". Інші, відповідні до Свята, деклямації мали: п-і Л. Гаргай, студент Т. Горбачевський та 6-літня Арета Гаргай.

Цю дуже вдалу Академію закінчено Українським Національним Гимном.

Ввесь дохід з добровільних датків $104 відіслано до Централі УККА з призначенням для Інвалідів Визвольної Боротьби.

Д-р Роман Стахура.

● **Населення Японії** нараховувало на день 1 жовтня ц. р. 89,269,278 осіб, з того 45,413,514 жінок і 43,855,764 чоловіків. За останніх п'ять років населення цієї країни зросло на понад 6 мільйонів осіб.

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тим самим і співвласниками 17-мільйонового майна УНСоюзу.

Збори Центрального Комітету для вшанування пам'яті Симона Петлюри в Америці

26 листопада 1955 в Ню Йорку відбулись збори Центрального Комітету для Вшанування Пам'яті Симона Петлюри в Америці. На зборах вислухали звіт управи Комітету про пророблену працю. Від 1951 року Комітет щороку влаштовував урочисті академії присвячені Симонові Петлюрі. Зібрано матеріяли для Збірника Творів Симона Петлюри, що має бути виданий з нагоди 30-тої річниці смерти Головного Отамана. Приявний на зборах президент УНР в екзилі д-р Ст. Витвицький, забравши слово, підкреслив значення культу Симона Петлюри, як безстрашного ворога імперіялістичної Москви.

Збори обрали нову управу в складі: голова — ген. О. Загродський, заступники: полк. А. Валійський, проф. М. Ветухів, д-р К. Паньківський; члени: проф. І. Паливода, майор Д. Бакум, майор Г. Маслівець, проф. С. Литвиненко, Б. Маруцяк та М. Дзябенко (секретар). **Л. Д.**

НОВІ ЗНАХІДКИ НА ВИСОКОМУ ЗАМКУ

Як подає „Радянська Україна", археологічна експедиція Інституту суспільних наук Львівського філіялу Академії Наук УССР протягом трьох місяців вела розкопи на горбі Високого Замку в Львові. Експедиція виявила речі хатнього вжитку та інші вироби, що потверджують існування в 11-12 століттях селищ на території сучасного Львова.

● **В Йоганесбурґу**, в Південній Африці, у підміському домі Гаррі Оппенгаймера, члена південно-африканського парляменту й сина багатого власника діямантів і золотих копалень, злодії вкрали діямантів і інших самоцвітів на суму $500 мільйонів.

Зі Спорту

СПОРТОВА ВИСТАВКА В ШИКАҐО

В рамцях святкувань 5-тої річниці існування спортового Т-ва „Леви", в Шикаґо влаштовано спортову виставку в днях 5 і 6 листопада в залі Української Бесіди, де розміщено не тільки експонати - пам'ятки Т-ва „Леви", але зібрано теж дуже багато прецікавого матеріялу про український спорт в краю, на еміґрації в Німеччині та в краях нового поселення.

На стінах були розвішені знимки українських спортових клюбів: Дніпро-Винники, Січ-Відень, Сокіл-Яворів, Дністер-Самбір, Ватра-Дрогобич, Лемко-Сянік, Скала-Стрий, Ропник-Борислав, Беркут - Перемишль, Сян-Перемишль, Запорізькі Ігрища, що відбулись в Перемишлі в 1929 р., УССК-Львів, Україна-Львів, КЛК-Львів, Мета-Львів, Тризуб-Львів, Сокіл-Перемишль, УТТ-ч. 4-Львів; Україна-Зальцбурґ, спорт. дружина табору полонених в Ріміні-Італія, ДП-Олімпіяда, Чорногора - Авґсбурґ і всі ланки „Левів" - Шикаґо, Львів - Клівленд, Лев-Клівленд, УАСТ-Рачестер, Черник - Дітройт, Київ - Міннеаполіс, Тризуб - Торонто, Україна - Торонто, СУСТА, УСК - Н. Йорк, Тризуб-Филаделфія, МУН - Гентрей-Мішн, Просвіта - Вінніпеґ і Леви - Сідней, Австралія.

Як бачимо тільки з перечислених знимок, вже та збірка являється своєрідним історичним документом, бо кравві товариства не існують, не має вже й спорт. товариства в Німеччині, відходять поволі від активного спортового життя колись добрі й визначні спортовці, залишаються тільки знимки та документи, які треба обов'язково зберігти.

Крім знимок, були виставлені (з-і мгр. Д.-Левицький), також різні старі спортові видання відзнаки (мгр. Я. Рак), спортові видання й грамоти табору полонених в Ріміні — Італія (45-46 рр.) — (Р. Припхан і мгр. О. Городиський) пропам'ятні книги та альбоми „Чорногора". Авґсбурґ і РФК — Німеччина, „Леви" — Шикаґо та інші експонати, що їх виставили пп. мгр І. Красник, п. з. Касачевич, п. Р Дубляниця.

Володимир Децик виставив дуже гарну філателістичну збірку присвячену виключно спортовій тематиці. Оглядаючи саме цю спортову збірку, можна пізнати, скільки уваги присвячують поодинокі держави фізкультурі, і заразом, в який спосіб ширяться пропаґанду, про свої спортові осяги з допомогою поштової марки.

Спортова вистава з нагоди 5-річчя існування „Левів" це перша того роду вистава, яку треба зачисляти до зовсім вдалих — жалко, що мало громадян її оглядало, та, що місцеві на наші спортові товариства не виставили своїх експонатів. Треба привітати почин проф. І. Красника, який передав багато експонатів з вистави до місцевого Українського Музею, творячи в той спосіб зав'язок спортового відділу. Завідуючим того відділу є сам проф. Красник. Ініціятиву проф. Красника треба не тільки привітати, але підтримати морально й матеріяльно. Піддержка моральна полягала б на тісній співпраці всіх українських спортових товариств у світі, які б присилали знимки, афіші, летючки, програмки, відзнаки, прапори, протокольні книги, здобуті трофеї й інше, а матеріяльна є конечна на втримання та розбудову того відділу.

Віримо, що українські спортові товариства і поодинокі громадяни зрозуміють та доцінять вагу почину проф. І. Красника та прийдуть з якнайбільшою поміччю.

О. Го.

Сенатор Айвс не вірить в зміну робітничого закону на найближчій сесії Конгресу

Вашингтон. — Республіканський сенатор Ірвінґ М. Айвс, який є членом Сенатської Комісії Праці, заявив, що він сумнівається, чи найближча сесія Конгресу зможе принести якісь поважніші зміни робітничого закону. Сенатор Айвс заявив, що президент Айзенгавер напевно в своїм посланні про Стан Унії запропонує деякі зміни в робітничому законі Тефта-Гартлі, щоб злібералізувати той закон. „Але, казав сенатор Айвс, коли конґресові комісії почнуть працювати над законопроєктом Президента, напевно знайдеться якийсь конґресмен або сенатор, який запропонує поправку проти расової дискримінації при приняттю на працю, а тоді південні демократи заблькують таку поправку, бо вони не люблять законів, які виключали б расову дискримінацію".

Хроніка українського життя

В Австралії

СКІЛЬКИ ВИТРАЧАЮТЬ УКРАЇНЦІ В АВСТРАЛІЇ НА ЧАСОПИСИ Й КНИЖКИ

Дмитро Чуб надрукував в австралійському українському часописі „Вільна Думка" статтю, в якій підраховує, скільки грошей видають тамошні українці на пресу і книжки. Свою статистику подає Д. Чуб на основі даних власника книгарні в Гленрой п. Фокшана.

„Пан Фокшан добре знає й орієнтується, скільки приходить преси й літератури нашої не тільки до Гленрою, але й до інших місцевостей. Виявляється, що щодижня до Австралії приходить 2,800 примірників українських газет, включаючи й місцеві, на суму 140 фунтів. Журналів - місячників — 950 на 130 ф. Неперіодичних журналів, як „Пу-гу", „До зброї", „На слідах" тощо — 450 прим. на 30 ф. Отже на тримісячні та неперіодичні журнали тижнево витрачається біля 40 фунтів.

Таким чином українці в Австралії тижнево витрачають на пресу 180 фунтів. На книжки тижнево витрачається 30 ф. Отже разом з пресою 210 ф. на тиждень.

Найбільше розходиться шкільних підручників. „Букварів" продовж двох років продано понад 2,000 примірників.

Із різних видань найкраще купують твори наших клясиків, як Т. Шевченка, Нечуя-Левицького, Кобилянської, Гоголя, Старицького та інші.

Із сучасних письменників: Уласа Самчука „Марія" — продано 150 прим., „П'ять по дванадцятій" — 100, Ів. Багряного „Сад Гетсиманський" — 180, „Огненне коло" — 80, Ю. Яновського „Чотири шаблі" — 50, Д. Гуменної „Велике цабе" — 30, „Багато неба" — 50, В. Бендера „Марш молодости" — 100, О. Звичайної „Оглянувшись назад" — 100, Ю. Шереха „Нарис сучасної літературної мови" — 50, „Правописний словник" Голоскевича — 60 прим. Багатотомову Історію України Грушевського — 8 осіб передплатило; Енциклопедія Українознавства — 40 комплектів.

Далі п. Фокшан зазначає, що багато продано повісти Ярославської, видань ОПДЛ „Євшан - зілля", збірників, що упорядкувала пані Юркевич, „Голгота України" Д. Солов'я, дитячих видань в-ва „Нові дні" та інших. Зростає попит на книги Леоніда Полтави. „Кобзаря" продано тільки 60 прим., тому що і досі немає гарного однотомного видання Шевченкових творів.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Б-во ім. св. Володимира Відд. 286 повідомляє всіх своїх членів, що річні збори відбудуться в неділю, 11-го грудня під ч. 330 St. Pauls Ave., о год. 7-ій вечора. З огляду на важність справ і вибір управи, присутність всіх обов'язкова. — В. Челак.

ГЕМПСТЕД, Н. Й. — Т-во Запорізька Січ Відд. 327 повідомляє своїх членів, що річні збори відбудуться в суботу, 10. грудня, о год. 8-ій веч., в церковній залі при 709 Фронт Стр. Взивається всіх членів прибути на збори, заслухати звітів з річної господарки і взяти участь у виборі нової управи на 1956 р. Обговорюватимуться дуже важні справи, тому участь якнайбільшого числа членів є конечна. — А. Копинстянський, фін. секр.

ЧЕСТЕР, ПА. — Т-во ім. Т. Шевченка Відд. 156 повідомляє своїх членів, що річні збори відбудуться в неділю, 11-го грудня, о год. 2-ій попол., в Громад. Домі. Просимо всіх членів прийти буде звіт контролі і вибір управи на 1956 рік. Довгуючих проситься вирівняти заборгування перед закінченням року. — Н. Іщук, предс.; В. Трач, кас. В. Новак, секр.

КУРТІС БЕЙ, МД. — С-во Неп. Зач. Пр. Діви Марії Відд. 290 повідомляє всіх членів, що збори відбудуться в неділю, 11. грудня, о год. 2-ій попол, в парафіяльній залі. Проситься всіх членів прийти і привести нових членів, щоб прийняти до УНСоюзу. — М. Хома, предс.; М. Іванюк, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Місячні збори Т-ва „Зоря" Відд. 69 відбудуться в суботу, 10-го грудня, о год. 8-ій веч., в церковній залі св. Юрія, заля ч. 5., 33 Іст 7 вул. Просимо всіх членів прийти на збори, довгуючих членів вирівняти свої залеглості до Союзу і Т-ва. — М. Ликтей, секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. — Т-во ім. Б. Хмельницького Відд. 133 відбуде річні збори в суботу, 10-го грудня, о год. 8-ій веч., в Укр. Централі, 180 Вільям вул. Проситься усіх членів прибути. Будуть важні справи, звіт контр. комісії і вибір нової управи на 1956 р. Проситься довгуючих членів вирівняти свій довг, щоб оминути суспенди. — А. Сурма, предс.; М. Яблонський, рек. секр.; І. Андріїчин, фін. секр.

БАЙОН, Н. ДЖ. — Б-во св. арх. Михаїла Відд. 213 повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в понеділок, 12-го грудня, о год. 7-ій веч., в У. Н. Домі 35 Вест 19th St. Проситься всіх членів прибути бо є важні справи. Довгуючих членів проситься вирівняти свій довг, щоб не перетягати на 1956 рік. — Управа.

Посмертні Згадки

СЕМЕН ПУХІР, член Укр. Зап. Т-ва „Дністер". Відд. 361 УНСоюзу в Ню Йорку, помер 11-го листопада 1955 р. Покійний родився 1885 р. в селі Сверждва Руська, пов. Ясло, Зах. Україна. До УНСоюзу вступив в 1904 р. Оставив горем прибиту дружину Марту, дочку Галину, синів Михайла й Івана та 6-ох внуків. Похований 15-го листопада. — В. П. П.!

Управа Т-ва

МАРІЯ БЕСКОТА, членка Відд. 374 УНСоюзу в Бостон, Масс., нагло померла 21-го листопада 1955 р. Полишила двох синів Петра і Павла і дочку Анну. Похорон відбувся 23-го листопада з похорон. заведення до Греко-Католицької Церкви а відтак на цвинтар св. Михайла в Forest Hill. — В. Їй П.!

М. Кисіль, секр.

ТАРЗАН, ч. 3586. Швидке рішення.

Людина швидко вилізла з свого укриття. — Чого ви тут шукаєте? — обережно запиталася вона.

— Я мушу завести вас до Люанди, — просто відповіла мавполюдина.

Незнайомець презирливо вилаявся. — Так ви один із Лазарових горлорізів? — І він безжалісно підніс свою рушницю!